

TDK-dolgozat

2024

Lőrincz Viktória

Miskolci Egyetem

**Az Egyesült Királyság munkaerőpiacának vizsgálata,
különös tekintettel a Brexit okozta hatásokra**

**Examination of the United Kingdom's labour market,
with particular reference to the effects of the Brexit**

Konzulens: Dr. Lipták Katalin

Kézirat lezárása: 2024. november 20.

Tartalom

1. Bevezetés	1
1.1. Témaválasztás indoklása	1
1.2. A választott ország általános bemutatása	2
2. Az Egyesült Királyság gazdasági helyzetének jellemzése	4
3. Munkaerőpiaci folyamatok elemzése.....	8
3.1. A munkaerőpiac eltérő fogalmi megközelítései	8
3.2. A munkaerőpiac fontosabb szereplői	8
3.3. A munkaerőpiac egyensúlytalanságának állapotai	8
4. Munkanélküliség állapotának ismertetése	10
4.1. Munkanélküliséghez kapcsolódó fogalmak	10
4.2. Munkanélküliség típusainak ismertetése	11
5. Brexit általános bemutatása	15
5.1. Szó jelentése, eredete.....	15
5.2. Kilépés jogi háttere	15
6. Az Egyesült Királyság uniós tagsága	17
6.1. Csatlakozás, történések a 2010-es évekig.....	17
6.2. A 2016-os népszavazás	18
6.3. Tárgyalások	21
6.4. Átmeneti időszak.....	22
7. Bevándorlással, munkavállalással kapcsolatos szabályok.....	23
7.1. Bevándorlás	23
7.1.1. Átmeneti időszak vége előtt érkezők.....	23
7.1.2. Átmeneti időszak vége után érkezők.....	24
7.2. Munkavállalás, tanulmányok.....	24
8. Munkaerőpiaci hatások elemzése.....	26
8.1. Munkaerőhiány, ágazati hatások.....	26
8.1.1. Munkaerő csökkenése	26
8.1.2. Ágazati hatások.....	27
8.2. Munkaerő-összetétel változása.....	29
9. Migráció	34
9.1. Általánosságban a migrációról	34
9.2. Képzettség.....	36
9.3. Külföldi diákok.....	37

10.	Interjú az Egyesült Királyságban élő személyekkel	38
11.	Összegzés	41
12.	Felhasznált irodalom	43
13.	Jegyzetek, internetes források	45

1. Bevezetés

1.1. Témaválasztás indoklása

A brit munkaerőpiacot jelentős átalakulások jellemezték az elmúlt három évtizedben a gazdasági, társadalmi, politikai változásoknak köszönhetően. A gazdasági fellendülés az 1990-es évek recessziója után, a 2008-as világválság, a Brexit és a COVID-19 járvány erőteljes hatást gyakoroltak. A felsorolt történések nemcsak a foglalkoztatási szintet, illetve a munkanélküliségi rátát befolyásolták, hanem a munkahelyek jellegét, a foglalkoztatási gyakorlatokat és a munkavállalók biztonságát is.

Az 1990-es években tapasztalt gazdasági nehézségek, a 2000-es évek technológiai robbanása, illetve az utóbbi években beálló egészségügyi, politikai válságok hozzájárultak a munkaerőpiac átalakulásához. Az elmúlt 10 évben a COVID-19 járvány mellett a Brexit folyamata és hatása idézett elő változásokat. Elemzésemben ezen esemény következményeit vizsgálom.

A brit munkaerőpiac vizsgálata különösen fontos, mert olyan politikai, társadalmi, gazdasági tényezőkben szélesíthetjük látókörünket, amelyek mélyen befolyásolják az ország jólétét, fejlődését.

A munkaerőpiac állapota közvetlenül befolyásolja az adott ország gazdasági stabilitását, növekedését. A foglalkoztatottság szintje, a munkanélküliségi ráta, a munkahelyek minősége hatnak a gazdaság egészségére, a lakosság életszínvonalára. E terület elemzése elősegítheti a fenntartható gazdasági növekedés kialakítását.

A munkaerőpiaci trendek a szociális mobilitásra, a társadalmi egyenlőtlenségekre is hatással vannak. A munkahelyek biztonsága, a bérek, munkakörülmények hozzájárulnak a társadalmi kohézióhoz. A hatékony politikai döntéshozatalhoz elengedhetetlen a munkaerőpiac elemzése. A kormányzati politikák, például reformok, minimálbér szabályozása, a munkaerőpiaci trendek ismeretén alapszanak.

A Brexit olyan kihívásokat hozott el, amelyek hatalmas mértékben változtatták meg a munkaerőpiacot. Az Egyesült Királyság Európai Unióból való kiválása egy több évtizedes együttműködés alapjait bontotta meg, új szabályok létrehozását igényelte. A változások nemcsak az Unióban, hanem a szigetország gazdaságában is érezhetőek.

A jövőbeli gondok kiküszöböléséhez, egy újabb vezető ország EU-s kilépésének megelőzéséhez szükséges a múlt elemzése, a kiválást előidéző okok megértése. Az eredmények példaként szolgálhatnak az Unió politikusai számára, összehasonlíthatják

országai jelenlegi helyzetével.

A Brit-sziget munkaerőpiacának elemzése különösen fontos és érdekes, hiszen számos nemzetközi szervezetben és a világon is több területen (pl. K+F, technológia, pénzügyek) vezető szerepet betöltő országról beszélünk. Ha a munkaerőpiacon nehézségek merülnek fel, az nemcsak az Egyesült Királyságot érinti negatívan, hanem a problémák más országokba is továbbgyűrűzhetnek.

A témát a tudományos érdekességén, fontosságán kívül személyes okokból is választottam. A keresztanyám már 17 éve Angliában él és dolgozik. Személyes találkozásink alkalmával mindig számos kérdést tettem fel neki, érdekes információkat osztott meg tapasztalatairól. Saját véleményén kívül a környezete érzéseit is közvetítette, így még tágabb szemszögből ismerkedhettem meg a témakörrel.

Kutatás közben több kérdés is felvetődött, amire próbáltam választ találni. Általánosságban negatívan hatott a Brexit az Egyesült Királyság munkaerőpiacára? Az EU-s munkaerő csökkenése előidézhethet hiányt az egyes ágazatokban, vagy sikerül pótolni? Az új letelepedési szabályoknak köszönhetően vajon hogyan változott a munkavállalók összetétele? Kiváló nemzetközi szakcikk, elemzések álltak rendelkezésemre, amelyek elősegítették a témában való elmélyedésemet.

1.2. A választott ország általános bemutatása

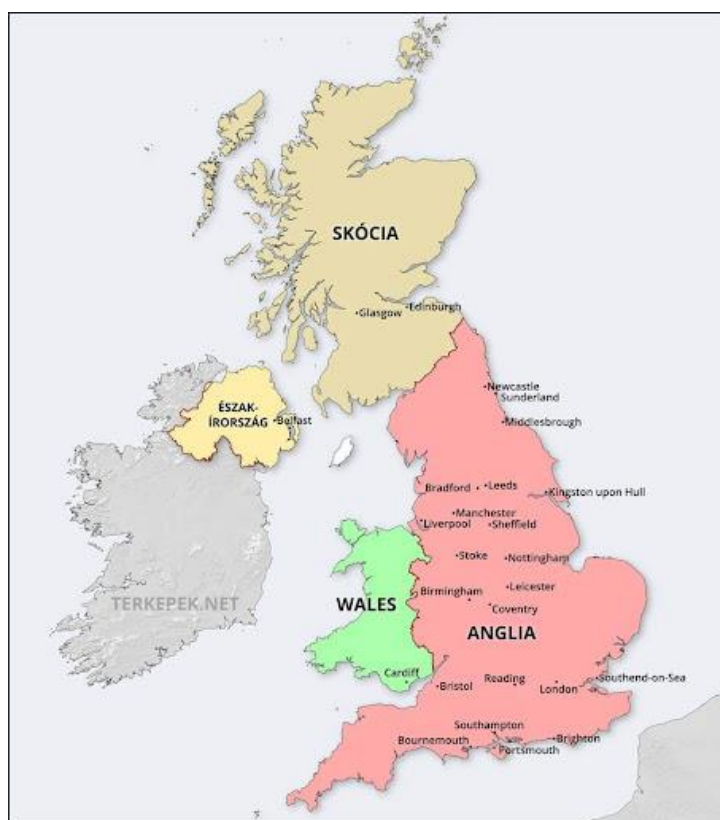
Az Egyesült Királyság (United Kingdom, UK) Nyugat-Európában elhelyezkedő szigetország, amely a Brit-szigetből, az Ír-sziget északkeleti részéből és több kisebb szigetből épül fel. Észak-Írország Írországgal való határán kívül nem rendelkezik szárazföldi kapcsolattal. Az Atlanti-óceán, az Északi-tenger, az Ír-tenger és a La Manche választja el a többi kontinentstől. Területe 244.820 km², így a 13. legnagyobb ország Európában. A 2021-es népszámlálás adatai alapján mintegy 67 millió fő, egy 2022-es becslés szerint 68 millió fő lakja az országot. Ennek megfelelően Európában az ötödik, a világ rangsorában a huszonkettedik legnépesebb állam. ¹

A magyar köznyelvben sokan az Egyesült Királyság kifejezés szinonimájaként használják a Nagy-Britannia nevet, ami azonban pontatlan. Az előbbi megnevezés ugyanis magába foglalja Észak-Írországot és a brit koronafüggségeket is (Man-szigetek, Csatorna-szigetek), míg az utóbbi alapvetően csak Anglia, Wales és Skócia együttesét jelenti. Különösen fontos tisztában

¹ https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_8/lecke_05_007

lenni a szavak közti különbséggel, mivel a Brexitet követően bizonyos kérdésekben eltérő szabályozások vonatkoznak Nagy-Britanniára és Észak-Írországra.

Az ország államformája parlamentáris monarchia. Jelenlegi államfője III. Károly, aki a több, mint 70 évig uralkodó II. Erzsébet fia. A parlament alapvetően az ország központjában, Londonban található, azonban a jogok egy részét a három nemzeti fővárosban lévő intézményekre átruházták. Ezek Edinburgh-ban, Cardiff-ban és Belfastban működnek.

1. ábra: Az Egyesült Királyság térképe
Forrás: terkepek.net

2. Az Egyesült Királyság gazdasági helyzetének jellemzése

Történelmileg az Egyesült Királyság jelentős világhatalom volt, különösen a Brit Birodalom fénykorának idején, a 19. században és az 1900-as évek elején. Az 1815 és 1914 közti időszakra a „britek évszázadaként” (The British Century) is hivatkoznak. Pax Britannica névvel is illetik ezt a békésebb periódust.²

Az ipari forradalom, a tudományos fejlődés, a kereskedelmi hálózatok kiépítése hozzájárult ahhoz, hogy vezető katonai, gazdasági hatalom váljon az Egyesült Királyságból. 1914-ig a világ legtöbb befektetését is a birodalom eszközölte. Ezeknek a bruttó értéke 3,8 milliárd font volt, amely jelentősen meghaladta a francia, német tengerentúli befektetéseket. A birodalom hanyatlása történelmi eseményekhez köthető. Első nagy veszteség a 13 észak-amerikai gyarmat elvesztése volt. Később, az első világháborúból ugyan a Brit Korona győztesként került ki, de jelentős veszteségek érték. A második világháború alatt a birodalom szinte feláldozta önmagát a német, olasz, japán nagyhatalmi ambíciók letörése érdekében. A második világháború követően a birodalom legtöbb része függetlenné vált. A Korona fennhatósága alá tartozó államok létrehozták a Nemzetközösséget.³

Az európai integrációban ugyan részt vettek, de több EU-s kérdésben is különálló utat választottak, szkeptikusak voltak. Az Európai Unióhoz való viszonyuk az évtizedek során folyamatosan változott. Az ambivalens hozzáállás 2016-ban csúcsosodott ki, mikor az állampolgárok többsége az Unióból való kilépésre voksolt.

Napjainkban már nem számít akkora világhatalomnak az ország, mint amikor a fénykorát élte, azonban az Egyesült Királyság még mindig globális szereplő mind katonai, diplomáciai, gazdasági tekintetben.

A nukleáris hatalmak közé sorolandó, hivatalosan is azon népekhez tartoznak, akik rendelkeznek atomfegyverrel.

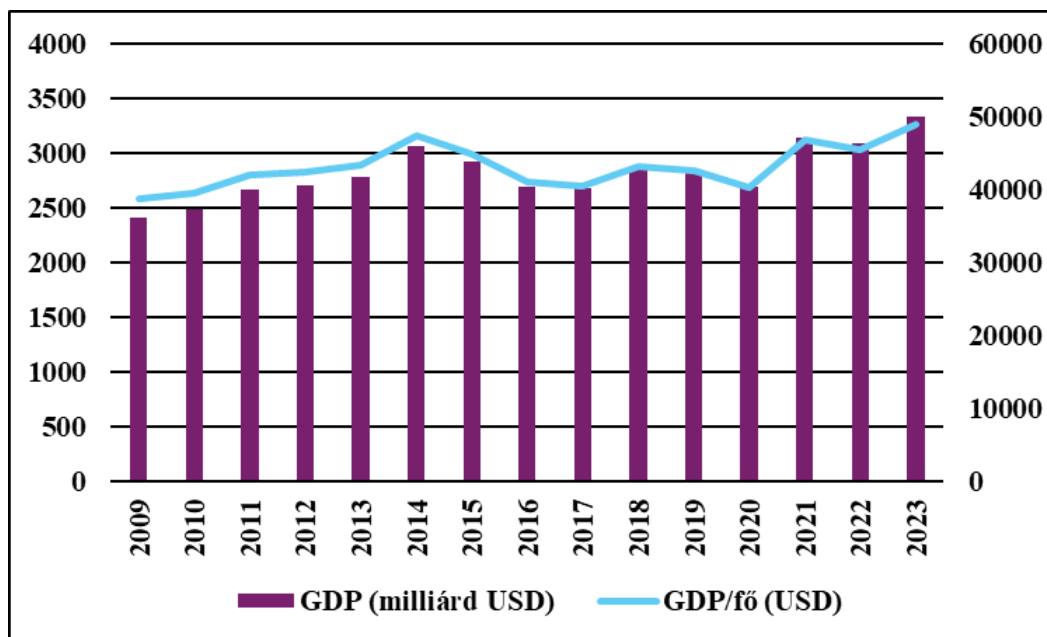
Az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja, ami különleges hatalmat biztosít neki a nemzetközi döntéshozatalban. Ezen felül a G7 és G20 csoportosulásoknak is része, amik a világ vezető gazdaságait tömörítik.

Gazdasági jelentősége más területeken is kiemelkedő, ami miatt érdemes részletesebben foglalkozni az országgal. Az országok GDP alapján történő besorolása során

² <https://www.super-prof.hu/blog/mindent-a-brit-birodalomrol/>

³ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/nato-16647/fobb-nemzetkozi-szervezetek-180D4/brit-nemzetkozosseg-commonwealth-18102/>

általában az első 10 helyezett között szerepel. Össz GDP-je 3000 milliárd USD feletti, az egy főre eső bruttó nemzeti jövedelem pedig 48.000 USD körüli volt 2023-ban.

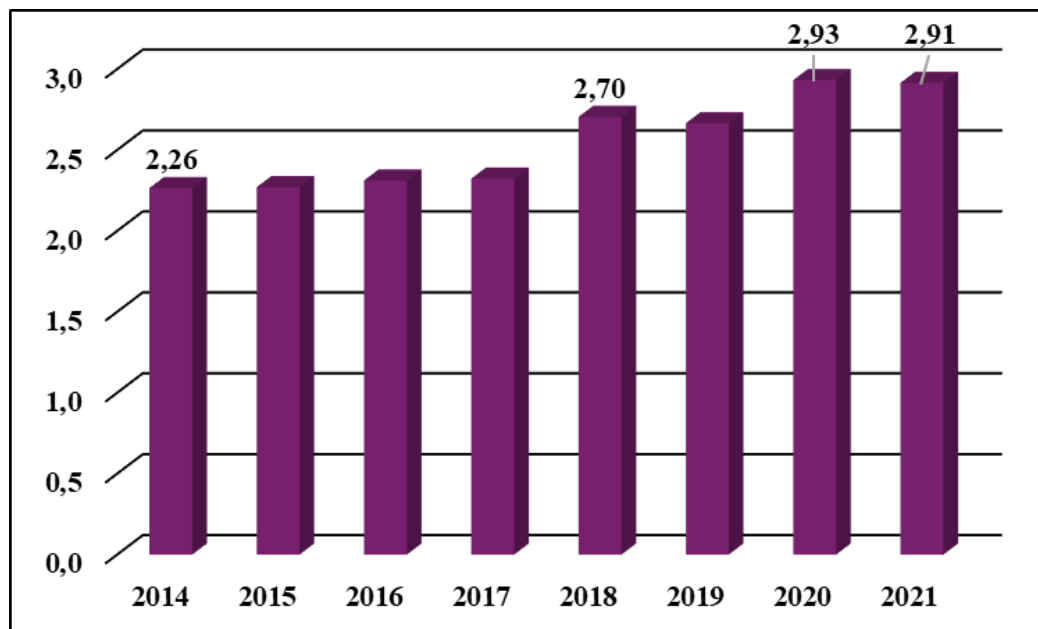

2. ábra: GDP és GDP/fő az Egyesült Királyság esetében
Forrás: World Bank adatai alapján saját szerkesztés

London, mint pénzügyi központ is megemlítendő. Számos nagy nemzetközi banknak, biztosítótársaságnak, pénzügyi szolgáltatónak ad otthont a város. A Londoni Értéktőzsde (London Stock Exchange) a világ egyik legbefolyásosabb értéktőzsdéje. Annak ellenére, hogy több vállalat is elhagyta Londont a Brexit után, és más európai országba helyezte át székhelyét, a brit város megőrizte vezető szerepét az innovatív pénzügyi technológiák és a zöld pénzügyek területén. London még mindig vonzó célpont, számos startup és technológia cég választja központként.

Az állam nagy hangsúlyt fordít a kutatás-fejlesztésre, különösen a gyógyszeripar, technológia területén. Számos vezető egyetemmel, kutatóintézettel büszkélkedhetnek. Az „arany háromszög” (Oxford, London, Cambridge) különösen fontos, mivel itt rengeteg kutatóintézet és biotechnológiai vállalat koncentrálódik. Az egyik legnagyobb siker a COVID-19 elleni védőoltás kifejlesztése volt az AstraZeneca és Oxfordi Egyetem együttműködésével.

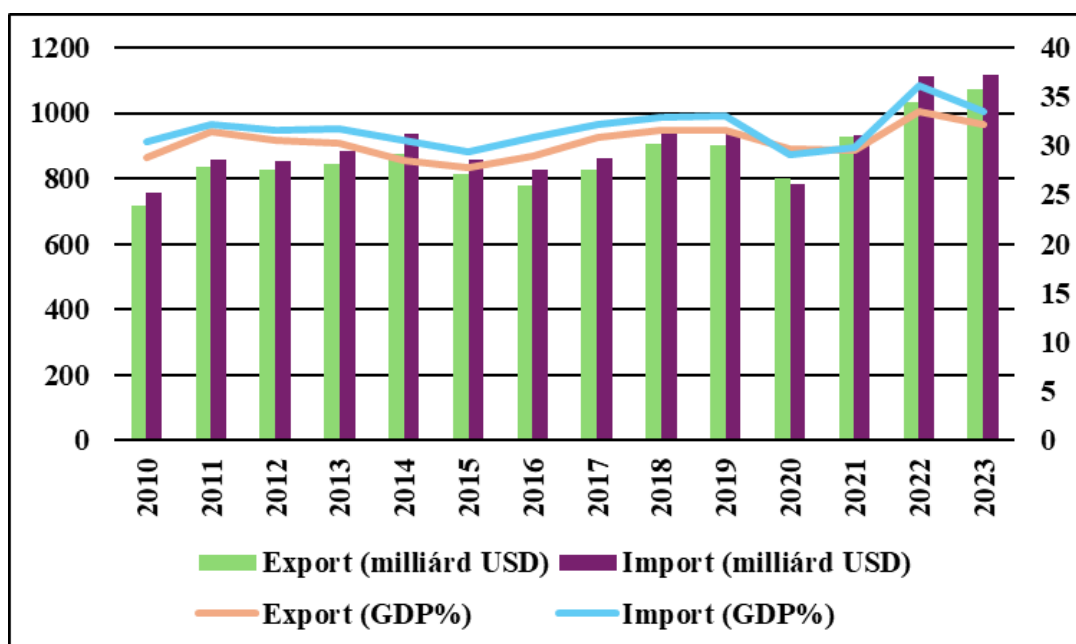
Az informatika és a mesterséges intelligencia fejlesztésében a University College London, az Edinburgh-i Egyetem megemlítendő. A zöld innovációk is kiemelt fontosságúak. Az ország élen jár a tengeri szélenergia felhasználásában. Jelentős az elektromos járművek, az energiatárolási megoldások fejlesztése.

3. ábra: K+F-re fordított pénzösszeg GDP%-ban
Forrás: World Bank adatai alapján saját szerkesztés

A brit kormány nagy mértékben támogatja az innovációt. 2021-ben GDP arányosan körülbelül 0,7%-kal többet költöttek kutatás fejlesztésre, mint 2014-ben. 2020-ban és 2021-ben ez a kiemelkedő összeg valószínűleg a vakcina kifejlesztéséhez köthető.

Napjainkban a génterápia, a precíziós orvostudomány, az AI és a gépi tanulás, a megújuló energiák jelentik a fő irányvonalakat.

4. ábra: Az Egyesült Királyság exportja, importja
Forrás: World Bank adatai alapján saját szerkesztés

Az Egyesült Királyság jelentős kereskedelmi hatalom. Exportja és importja révén aktív szereplője a globális kereskedelemnek. 2023-ban az export és az import is több, mint 1000 milliárd dollárt tett ki, ami a brit GDP közel 35%-a. Az elmúlt években minden mutatót tekintve emelkedő tendencia volt megfigyelhető. 2020-ban volt egy látványosabb visszaesés, amit a pandémia, illetve a Brexit kezdete hozott el.

Végül, de nem utolsó sorban a brit font (GBP) az egyik legfontosabb tartalékvaluta a világon. A pénzügyi tranzakciókban, nemzetközi kereskedelemben betöltött szerepe erősíti az állam gazdasági befolyását.

3. Munkaerőpiaci folyamatok elemzése

3.1. A munkaerőpiac eltérő fogalmi megközelítései

A korszerű piacgazdaság egyik alkotóeleme a munkaerőpiac. Munkaerő adásvételével kapcsolatos viszonyok összességét jelenti, az emberi erőforrással való gazdálkodás konkrét és közvetlen közege. Részt képezi a társadalmi, gazdasági szférának. Két formálisan azonos státuszú szereplő közötti cserék összességét jelenti adott időszakban, adott gazdasági feltételek mellett. A munkaerőmozgások összességét a munkaerő allokációjának nevezzük. (Galasi Péter, 1982.)

3.2. A munkaerőpiac fontosabb szereplői

A munkaerőpiacon megtalálható szereplők nem alkotnak homogén csoportot. Szegmentáltság jellemzi a struktúráját, azaz eltérő érdekekkel, értékkel bírnak az emberek. Ez meghatározza magatartásukat, cselekvéseiket, céljaikat, eszközeiket. (Dabasi-Halász Zsuzsanna, 2011) (Szabó et al. 2024.)

A népességen belül megkülönböztetjük a munkaerő-állományt (aktív népesség) és azon kívülieket (inaktív népesség). A gazdaságilag aktív népesség adja a potenciális munkaerő-állományt. Az inaktív keresők és az eltartottak a munkaerő-állományon kívüliek; a foglalkoztatottak és a munkanélküliek a munkaerő-állományt alkotják. A foglalkoztatottak több csoportra tagolódnak. Bérből és fizetésből élőkre, illetve önfoglalkoztatottakra és segítő családtagjaikra oszlanak. A munkaviszony alanyai a munkáltató és a munkavállaló. (Fényes Hajnalka, Mohácsi Márta: 2019) ⁴

3.3. A munkaerőpiac egyensúlytalanságának állapotai

Az egyensúlyi állapot értelmezése érdekében fontos definiálni néhány fogalmat. A munkaerő-kínálat a lakosság azon része, aki tud, képes, akar dolgozni. A munkaerő-kínálatot a demográfiai folyamatok; munkaerőforrás összetétele; munkaképes népesség munkavállalási hajlandósága; a gazdaságilag aktív népesség összetétele befolyásolja. A

⁴ http://www.jgypk.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/gazdasgilag_aktvak.html

munkaképes korú lakosság azon része, aki foglalkoztatott vagy aktívan munkát keres.

A munkaerő-kereslet munkaerőt kereső munkaadók összesége. Jelentősen befolyásolja a technikai fejlődés üteme, a gazdasági konjunktúra állapota, a gazdasági struktúra változása, a vállalati bérszint, a tőke és az élők munkája helyettesíthetősége. A munkaerő-kereslet egy származékos kereslet. Azért alkalmazzák a vállalatok az embereket, mert a közreműködésük hozzá tud járulni a javak és szolgáltatások termeléséhez.

A munkabér a munkaerő ára. A reálbér megmutatja, adott bérösszegért mennyi termék, szolgáltatás vásárolható. Munkabér valóságos nagyságának mutatója. A rezervációs bér az az összeg, amiért még éppen hajlandó a munkavállaló dolgozni, és nem a szabadidőt választja helyette. (Dabasi-Halász Zsuzsanna, 2011.)

Ha a reálbér nagysága eltér az egyensúlytól, túlkereslet vagy túlkínálat alakul ki. Ha a reálbér alacsonyabb az egyensúlyinál, akkor munkakereslet nagyobb a kínálatnál, keresletet a piac nem tudja kielégíteni. Foglalkoztatás nagysága azonos az aktívakkal. A vállalati szektor nem tudja optimalizálni a helyzetet.

Ha a reálbér magasabb, mint az egyensúlyi, túlkínálatról beszélünk. Aktívok számánál kisebb a foglalkoztatottaké, ez pedig munkanélküliséget okoz. A munkanélküliek száma megegyezik a túlkínálat mértékével.⁵

⁵ http://e-learning.sze.hu/MakroTK/m4/o4_30201.html

4. Munkanélküliség állapotának ismertetése

4.1. Munkanélküliséghez kapcsolódó fogalmak

A munkaerőpiac elemzése során több szempont létezik, amely alapján érdemes kategorizálni a szereplőket. A csoportok között állandó mozgások vannak, például pályakezdekők belépése, nyugdíjasok kilépése.

A foglalkoztatottak közé sorolandó az, akinek fizetett munkája van, az adott héten legalább 1 órányi jövedelmet biztosító tevékenységet végzett. Ide tartoznak azok is, akik átmenetileg nem dolgoznak; például betegség, szabadság miatt; de rendelkeznek munkával. A foglalkoztatottak részben bérből és fizetésből élőkre, másrészt önfoglalkoztatottakra tagolódnak.

Munkanélküliek csoportjába számos kritérium alapján besorolhatóak az emberek. Azok a személyek, akik az adott héten nem dolgoztak, és nincs is olyan munkájuk, amelytől átmenetileg maradtak volna távol. A megelőző négy hétben aktívan keresett munkát; vagy a megkérdezés időpontjában rendelkezésére állt, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha megfelelő állást találna. Az is ide tartozik, aki 90 napon belül dolgozni kezd, és már megvan a munkahelye.

Megkülönböztetünk gazdaságilag aktívakat és nem aktívakat is. Az előbbi csoportba a foglalkoztatottak és a munkanélküliek tartoznak. Ők azok, akik dolgozni szeretnének, emiatt felkínálják a piacon a munkaerejüket.⁶

Az utóbbiba azok a személyek kerülnek, akik nem sorolhatók az előbb említett két kategóriába. Ide tartoznak például a tanulók, a háztartásbeliek, a nyugdíjasok, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevők, az idényen kívüli idénymunkások.

Az aktivitási ráta a munkaviszonyban állókat és regisztrált munkanélkülieket jelenti a munkaerőforrás százalékában. A munkanélküliségi ráta a munkanélküliek gazdaságilag aktívakhoz viszonyított arányát mutatja, a regisztrált munkanélküliek aránya az aktívak százalékában. A foglalkoztatási arány a foglalkoztatottak a népességhez viszonyított arányát fejezi ki. Az aktivitási arány a gazdaságilag aktívak népességen belüli arányát ábrázolja. (Vámosi Tamás, 2013.)

⁶ http://www.jgyph.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/gazdasgilag_aktvak.html

4.2. Munkanélküliség típusainak ismertetése

A témához kapcsolódóan érdemes tisztában lenni az aktív munkakeresés kritériumaival is. Akkor sorolható az egyén ebbe a kategóriába, amennyiben a személy állás után érdeklődött állami vagy magán munkaközvetítőnél; munkáltatókkal közvetlenül vette fel a kapcsolatot; hirdetésekkel kapcsolatos tevékenységet végzett; ismerősöknél érdeklődött; vállalkozás indításával foglalkozott; meghallgatáson, vizsgán vett részt.

A munkanélküliségnek több fajtája is létezik. Ide tartozik például az abszolút, a keresési, a konjunkturális, a strukturális, a súrlódásos, a diszkriminációs, a passzív és a tartós munkanélküliség.

Abszolút munkanélküliségről akkor beszélünk, ha a meglévő munkahelyek számát meghaladja a munkát keresők száma. Ilyenkor a hosszú távú megoldás a munkahelyek teremtése. Rövidebb időintervallumban a közmunkaprogramok javíthatják a munkanélküliség mértékét.

A keresési munkanélküliséget önkéntes vagy álláskeresői munkanélküliségnek is nevezik. Ekkor a munkavállaló valamilyen okból elhagyja a munkahelyét és hosszabb-rövidebb időre kinn is reked a munkaerőpiacon. Ezt az információáramlás tökéletlensége és a megfelelő munkahely megtalálásának időigénye okozza.

Az önkéntes munkanélküliség egyik fajtája a frikciós munkanélküliség, ami az önkéntes munkaváltásból adódik. Az egyén azért van munka nélkül, mert állást vált.

A konjunkturális (ciklikus) munkanélküliség a gazdaság rossz állapota, a növekedés megtorpanása miatt alakul ki. A termékek elégtelen kereslete miatt kevesebb foglalkoztatottra van szükség. Akkor jön létre, ha alacsony szintű a munka összkereslete. A munkanélküliség annak ellenére nő, hogy az összes kibocsátást, kiadást csökkentik.

A strukturális munkanélküliséget más néven szerkezeti munkanélküliségnek nevezzük. A munkaerő kereslete és kínálata közötti belső szerkezeti meg nem felelésből fakad. Más típusú munkákra van igény, mint amire kínálat van. Ekkor egyszerre állhat fenn munkaerő-felesleg és munkaerőhiány egy országban. A szerkezeti aránytalanság kialakulhat a gazdasági szerkezet átalakulása miatt, mert a hanyatló ágazatokban munkaerő felesleg keletkezik.

A súrlódásos munkanélküliség azért alakul ki, mert a munkavállalók nem kötődnek egy munkahelyhez egész életükben. A munkaerő-piaci mobilitás folyamatában munkanélkülivé válnak átmenetileg. Nincs szerkezeti és nagyságrendbeli eltérés a munkaerő-piac keresleti és kínálati oldala között, a két oldal nem találkozik egymással.

Diszkriminációs munkanélküliség az emberek hátrányos megkülönböztetésére vezethető

vissza. Ilyen például a nemi, etnikai, faji, vallási hovatartozás.

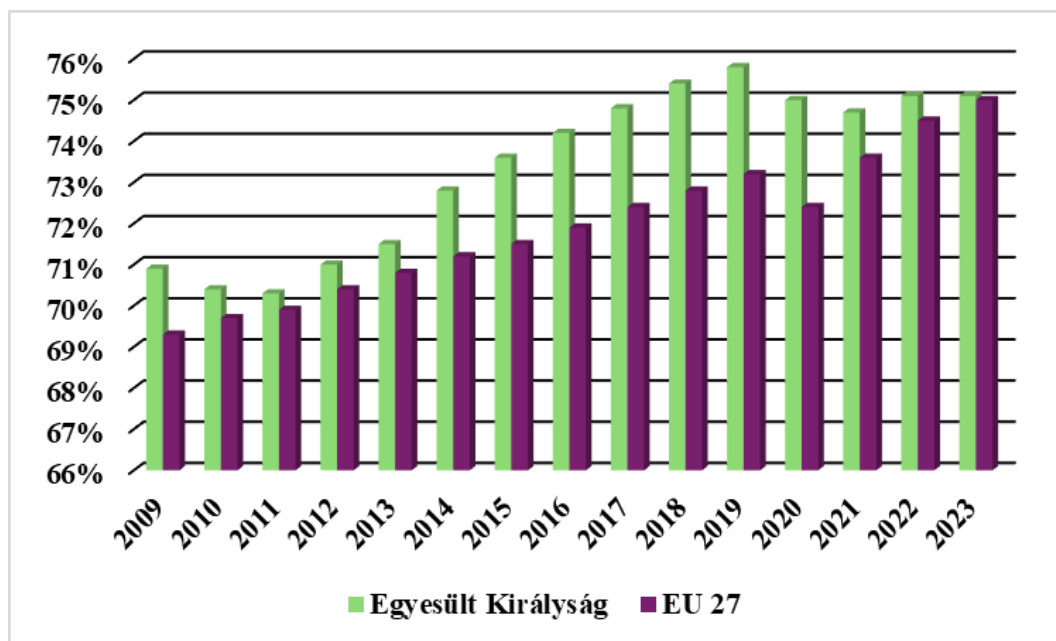
Passzív munkanélküli az, aki a munkaerőpiactól kényszerítő körülmények miatt marad távol. Ezek a személyek szeretnék munkát találni, viszont nem keresik aktívan a lehetőségeket. Kedvezőtlennek tartják esélyeiket; úgy vélik, személyes vagy munkaerőpiaci okokból nem tudnának munkát találni.

Tartós munkanélküliségről akkor beszélhetünk, ha hat hónapnál hosszabb ideig munkanélküli az adott személy. Súlyos következményekkel járhat a családok számára, azonban számos társadalmi és politikai nehézséget is előidézhet.

(Tóth Árpádné Sikora Gizella, 2008.)

4.3. Foglalkoztatási, munkanélküliségi adatok

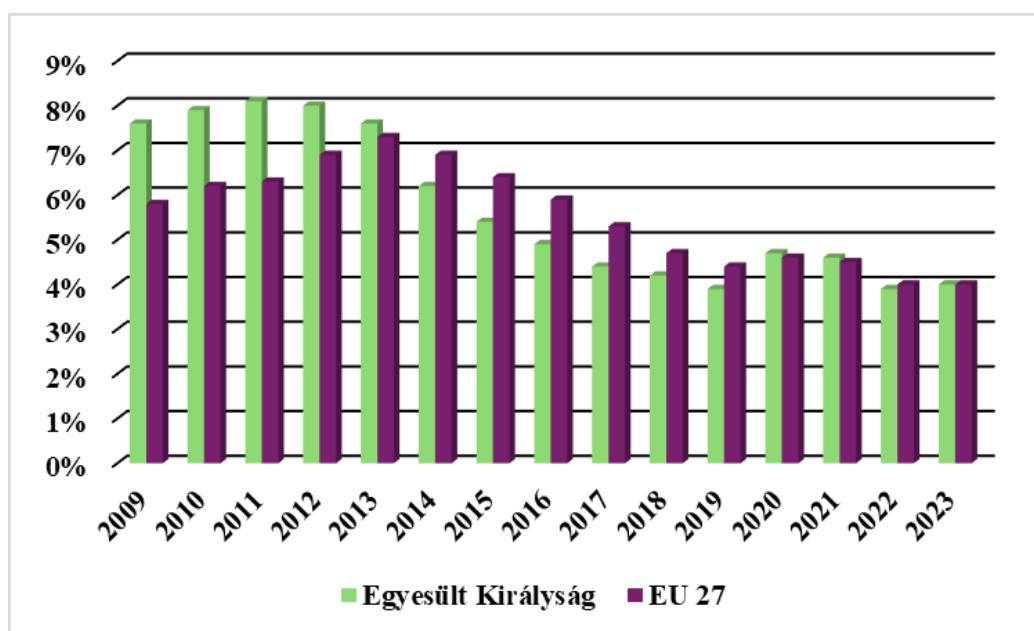
A foglalkoztatási és munkanélküliségi rátát fontos összevetni az Egyesült Királyság és az EU-s átlag esetében. Az előbbi mutatónál a szigetország jobb értékeket mutat, míg az utóbbinál változó, hogy melyik területi egység helyzete jellemezhető pozitívabban. Azonban a két tényező alakulását hasonló tényezők befolyásolják.

5. ábra: Foglalkoztatási ráta a 15-64 évesek körében (népesség százalékában)

Forrás: Eurostat és ONS adatai alapján saját szerkesztés

Az elmúlt években mind a két vizsgált területen növekedett a foglalkoztatás. A 2008-as válságot követően javuló tendencia jelentkezett. A legmagasabb érték 2019-ben volt megfigyelhető; 75,8% és 73,2%. 2020-ban a COVID-19 vilájárvány visszaesést hozott. 2021-ben az Európai Unióban javulás, míg a szigetországban még mindig romlás volt látható. 2023-ban már egyenlő a két érték, 75%.

6. ábra: Munkanélküliségi ráta (teljes népesség százalékában)
Forrás: Eurostat és ONS adatai alapján saját szerkesztés

A munkanélküliségi ráta 2009 és 2013 között az Egyesült Királyságban volt magasabb. A 2008-as gazdasági válság mély nyomott hagyott ezen országon, mivel a pénzügyi szektor kiemelt jelentőségű. Ezt követően a válságból való kilábalás látható mind a két esetben, 2020-ban a COVID vilájárvány azonban megtörte ezt a javuló tendenciát, ami 2021-ben is folytatódott. Az utóbbi két évben azonban már mindenhol csökkenés volt megfigyelhető.

Azonos tényezők játszanak szerepet abban, hogy az Egyesült Királyságban az esetek többségében kedvezőbb a munkaerőpiaci helyzet, az ehhez köthető adatok, mint az EU-ban. Az Egyesült Királyságot rugalmasabb munkaerőpiaccal jellemezhetjük. A munkaszerződések, munkajogi szabályozások lazábbak, ami megkönnyíti a vállalatoknak a gyors alkalmazkodást. Több uniós tagállamban a szigorúbb munkavédelmi szabályok, magasabb elbocsátási költségek hozzájárultak a munkaerőpiac alkalmazkodóképességének csökkenéséhez, ami miatt a gazdasági visszaesések hosszabb időn keresztül érintik negatívan a munkanélküliségi rátát.

A 2008-as gazdasági válság minden országot megviselt. Mind az Egyesült Királyság, mind az Európai Unió többi tagállama gazdasági ösztönző programokat indított, azonban a szigetország gyorsabban ki tudott lábalni a visszaeséséből. Az EU-ban a helyreállítás lassabb volt, különösképpen a mezőgazdasági, ipari szektorokban.

Az eltérő gazdasági szerkezetre is visszavezethető az értékek különbözősége. Az Egyesült Királyságban dominánsabb a szolgáltatói, technológiai szektor, míg számos EU-s ország inkább az iparra, mezőgazdaságra támaszkodik. Az utóbbi területeket általában negatívabban érintik a válságok, illetve a kilábalás is lassabban megy végbe. A szolgáltatási szektor a brit gazdaságot rugalmasabbá, stabilabbá tette ilyen szempontból.

A demográfiai kihívásokról a legtöbb nyugati országban problémaként beszélhetünk. Az EU tagállamokban kiemelt gondot jelent a társadalom elöregedése, ami csökkenti az aktív korú lakosság arányát, valamint a munkaerő kínálatát. Az Egyesült Királyságban bizonyos mértékben fiatalabb a munkaképes korú lakosság aránya, ami hozzájárul a magas foglalkoztatási rátához. Számos EU tagállamban a fiatalok munkanélkülisége is probléma, míg a szigetországban a kormányzat célzott ifjúsági programokkal igyekszik segíteni a munkaerőpiaci belépést.⁷

Az, hogy az Egyesült Királyság kilépett az Európai Unióból mind az előbbi, mind az utóbbi terület munkaerőpiacán változásokat hozott magával. A továbbiakban ezen esemény hatásait fogom részletezni.

⁷ <https://www.universitiesuk.ac.uk/what-we-do/policy-and-research/publications/features/uk-higher-education-data-international/international-student-data>

5. Brexit általános bemutatása

5.1. Szó jelentése, eredete

Az utóbbi néhány évben gyakran hallhattuk a nemzetközileg elterjedt kifejezést: Brexit. Az elnevezés a British és az exit angol szavak összevonásából jött létre, az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépésére, a távozására, a tárgyalási folyamatra utal. A korábbi grexit szó mintájára készült, ami Görögország eurózónából, illetve az EU-ból való lehetséges kilépését jelölte. A görögök kiválása 2009-ben, 2014-ben és 2015-ben merült fel.

Nem hivatalosan használatosak a „hard Brexit”, illetve a „soft Brexit” kifejezések, melyek arra utalnak, milyen lehet az Egyesült Királyság Unióhoz való viszonya a távozást követően. Amennyiben ugyanúgy kereskedik az országokkal, mint bármelyik másikkal, és nem fogadja el a személyek szabad áramlását, és csak a Kereskedelmi Világszervezet szabályait alkalmazza, a viszonyt „keménynek” lehet tekinteni. Amennyiben bizonyos mértékben szabadon áramolnak a személyek, áruk, szolgáltatások az Európai Gazdasági Térség előírásai alapján, akkor „lágynak” vehető a kapcsolat.⁸

5.2. Kilépés jogi háttere

Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 50. cikke szabályozza lisszaboni szerződés módosításai óta az Unióból való kilépés lehetőségét és folyamatát. Ezt megelőzően eltérő jogi álláspontok láttak napvilágot a távozással kapcsolatosan. A problémára vonatkozó megoldást az EU-s jogi rendelkezés hiányában nemzetközi szerződésekből, nemzetközi szervezetekre vonatkozó nemzetközi jogi szabályozásokból vezettek le.

Elsőként az Alkotmányos Szerződés (ASZ) rendelkezett volna a kilépés szabályozásáról. Az ASZ alapkonceptiója az volt, hogy a távozás a nemzetközi jog alapján amúgy is lehetséges. A kilépés szabályait ajánlatos az uniós jog hatókörébe helyezni, speciálisan alakítani az érintett felek igényeihez. A szabályozás politikai megfontolásnak köszönhetően jött létre. Rácáfolva az euroszeptikus táborra azt közvetíti, hogy az EU nem merev entitás, a kilépés politikai lehetősége nyitott. (Bóka János: 2018.)

Az 50. cikk szerint minden egyes országnak lehetősége nyílik a kilépésre, ennek következtében minden állam a saját alkotmányos szabályai szerint határozhat a kilépésről.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=hu>

A szándékot az Európai Tanácsnak kell bejelenteni. Ezt követően tárgyalások kezdődnek a jövőbeli kapcsolatokhoz fűződően. Minősített többségi eljárással a Tanács köti meg a megállapodást az Unió nevében, az Európai Parlament egyetértésével.⁹

Kétéves időhatárt ad a jogszabály a tárgyalások lebonyolítására. Amennyiben az egyeztetések nem vezetnek ratifikált megoldáshoz, az EU és az elszakadó ország között a továbbiakban a tarifáknál a Kereskedelmi Világszervezet szabályai alkalmazandóak.

Az EU történetében a britek távozása volt az első eset, melynél alkalmazni kellett a cikket.

⁹<https://www.parliament.uk/business/publications/research/eu-referendum/background-uk-eu-referendum-2016/>

6. Az Egyesült Királyság uniós tagsága

6.1. Csatlakozás, történések a 2010-es évekig

Az Egyesült Királyság nem vett részt az európai integrációban a kezdetektől fogva. Az 1957-es Római Szerződések hozta létre az Európai Közösségeket, azonban az ország nem szerepelt az aláíró felek között. A britek 1963-ban és 1967-ben nyújtottak be csatlakozási kérelmet, amit Charles de Gaulle megvétózott. A francia elnök visszavonulása után az ország indítványa sikeresnek bizonyult. A hivatalos ratifikációt követően 1973-ban csatlakoztak az Európai Közösségekhez.

A körülményes taggá válást követően azonban már 1975-ben felmerült a kilépés gondolata. Népszavazás során az állampolgárok kétharmada támogatta a bennmaradást. A következő évtizedekben Margaret Thatcher, majd Tony Blair miniszterelnökségének idején változó volt az integráció megítélése. Több esetben is különutas politikát folytattak, euroskeptikusak voltak.

Egyesek szerint a Brexithez vezető út kezdete a 2010-es koalíciós kormányban keresendő és abban, hogy a Konzervatív Párt 13 év ellenzékiesség után az Alsóházban nem tudott abszolút többséget szerezni. Emiatt koalíciót kellett kötniük a Liberális Demokrata Párttal.

Ezt követően a Konzervatív Párton belül egyre többen kezdtek el gondolkodni a sikertelenség okán. A probléma forrását a rossz kampányüzenetben határozták meg. Emiatt új ideológiai kampánycsapat érkezett Ausztráliából. Lynton Crosby, aki később David Cameron miniszterelnök tanácsadója is lett, már a másik kontinensen többször sikerre vezette a jobbközép liberális ausztrál miniszterelnököt. Ottani kampányukban középpontba állították a bevándorlók és menekültek kérdését. Felismerték, hogy egy másik pártnak, az UKIP-nak a sikeréhez ez a téma hozzájárult.

Lynton Crosby az Egyesült Királyságban is folytatta azt, ami Ausztráliában sikeressé tette. Két politikai témát emelt fókuszba: a gazdaságot és a vezetői képességet. Ehhez egy harmadik faktort is szem elé helyezett, a bevándorlást. A 2004-es EU bővítést követően tömegével érkeztek a szegényebb kelet-európai országokból a vendégmunkások. A migráció ugyan nem vált központi témává, viszont más területeken indirekt módon fejtette ki hatását. Ilyen például a politikai vezetés szükségessége, a gazdasági nehézségek, a tágabb brit-EU kapcsolatok újra értelmezése. (Kaszap Márton: 2018.)

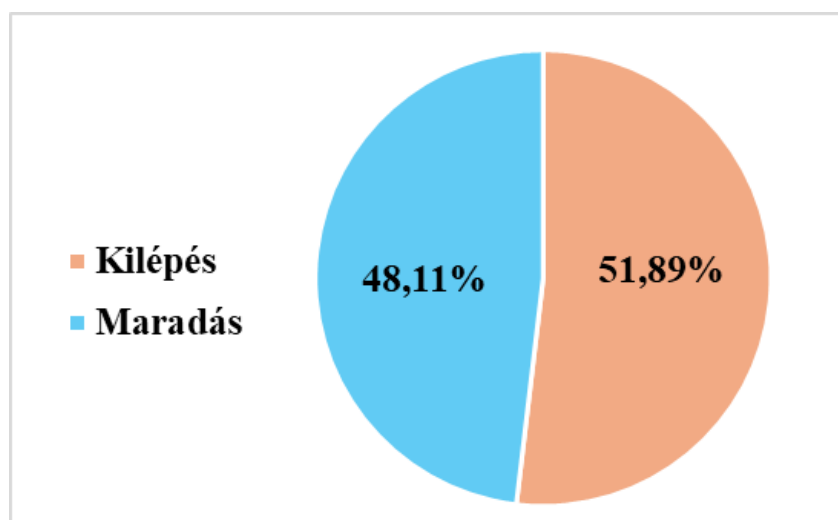
6.2. A 2016-os népszavazás

David Cameron brit miniszterelnök még 2013-ban bejelentette, ha a Konzervatív Párt marad kormányon a 2015-ös parlamenti választást követően, akkor legkésőbb 2017-ben népszavazást tartanak az EU-tagságról.

Cameron egy megreformált Uniós tagságnak nem volt ellene. Négy témában szeretett volna eredményt elérni: a bürokrácia csökkentése, az egységes piac védelme a nem eurózóna tagok számára, EU-n belüli migráció korlátozása, valamint felmentés a briteknek az Unió szorosabbra fonása során. 2016 februárjában megbeszéléseket folytatott az Európai Tanáccsal, akik elfogadták reformjavaslatait az újonnan érkező külföldi munkavállalókról. Ezt követően 2016. június 23-ra írták ki a népszavazást.

A bennmaradás mellett David Cameron és London polgármestere kampányolt. A kilépés okozta bizonytalansággal, várható gazdasági problémákkal érveltek.

A kilépés mellett Boris Johnson, Nigel Farage, az ellenzéki UKIP elnöke, és Michael Gove igazságügy-miniszter érvelt. Egy fő témájuk az ország nettó befizetők közé tartozása volt. Szerintük ezt a pénz hatékonyabban el lehetett volna költeni egészségügyre. Másik fő érvük a külföldről érkező munkavállalók, az „EU-s migránsok” voltak. Elképzelésük szerint a kilépést követően egy pontrendszer alapján csak a képzett munkavállalók kaphattak volna szabad utat a szigetországba. Emellett szó esett a nem eléggé hatékony határvédelemről, a migrációról, valamint az EU demokratikus deficitjéről.

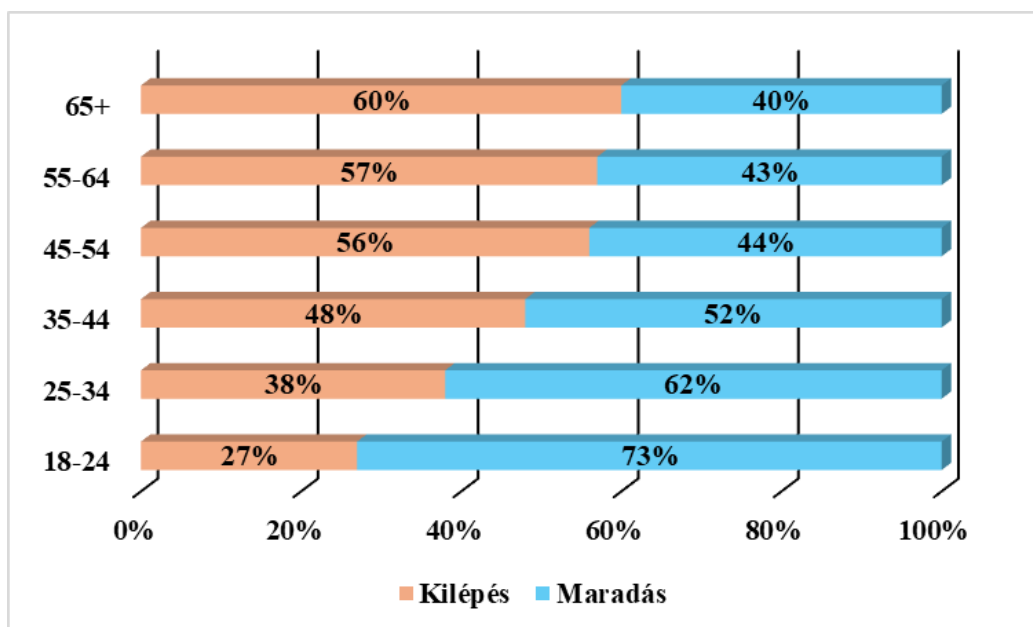

7. ábra: A 2016-os népszavazás eredménye
Forrás: BBC adatai alapján saját szerkesztés

A 2016. június 23-án megtartott népszavazáson az érvényes szavazatok 51,89%-a szolt a kilépés; 48,11% pedig a maradás mellett.

A szavazás megosztotta a választópolgárokat. Elkülöníthetünk csoportokat földrajzi elhelyezkedés, életkor, képzettség, nemzetiség szerint. Anglia és Wales a kilépést részesítette előnyben, míg Skócia és Észak-Írország a maradásra voksolt. Viszont Londonban csak a választók 40%-a döntött a távozás mellett.

Az idősebb és kevésbé képzett szavazók nagyobb eséllyel preferálták a kilépést. A részletes adatokból látható, hogy a fiatalok, akiknek a jövője volt a tét, döntően a Brexit ellen voksoltak. Az is észrevehető, hogy a képzettség mértékével arányosan nőtt a bennmaradás támogatása. Érdekes, hogy a fehér szavazók többsége el akarta hagyni az Uniót, míg az ázsiaiak csupán 33%-a, a fekete szavazók 27%-a vélekedett így. (Halmai Péter: 2018.)

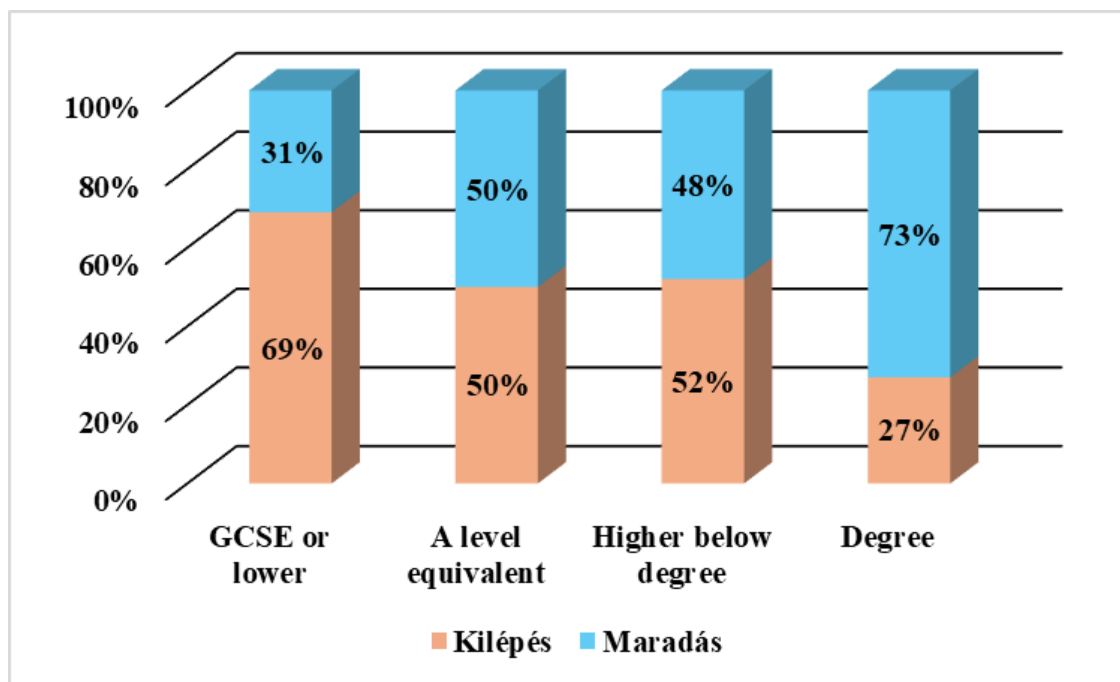
8. ábra: A népszavazás eredményei kor szerint

Forrás: BBC adatai alapján saját szerkesztés

Az eredmény megszületése válsághangulatot idézett elő az országban. Felerősödtek a nemzetek közti ellentétek is. Skóciában és Észak-Írországban a maradásra szavaztak többségben.

A hír negatívan hatott mind a brit, mind a világgazdaságra. 31 éves mélypont következett a font történetében, 10 %-ot zuhant az árfolyama a dollárhoz képest. Ezen kívül az euró és a forint árfolyama is esett. Bizonyos szektorokat is megrázott az eredmény, egyes légitársaságok értékpapírjai 20-30%-os esést produkáltak.

Számos politikus, köztük David Cameron is bejelentette lemondását. Utódja Theresa May lett. Az Európai Bizottság brit tagja is távozott, a pénzügyi stabilitásért felelős biztos Jonathan Hill.¹⁰

9. ábra: A népszavazás eredménye képzettség szerint
Forrás: BBC adatai alapján saját szerkesztés

¹⁰ https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu_referendum/results

6.3. Tárgyalások

Az Egyesült Királyság 2017. március 29-én aktiválta az 50. cikket, bejelentette hivatalosan is, hogy kilép az EU-ból. Miután az Európai Bizottság kidolgozta a tárgyalási irányelveket, megkezdődtek az egyeztetések 2017. június 19-én. Ezt követően az EU27 formában ülésező Általános Ügyletek Tanácsa is többször összegyűlt. A gazdasági kérdések mellett új székhelyeket kellett találniuk az Európai Gyógyszerügynökségnek, Európai Bankhatóságnak. A tárgyalások számos fordulóból álltak, a folyamat hosszúra nyúlt. A szigetország többször is kérte a Brexit határidejének meghosszabbítását. Nem született könnyen megállapodás az Egyesült Királyság és az Unió között, illetve a brit parlamentben is akadtak problémák a határozatok elfogadásával.

Legelsőként megvitatandó problémák között szerepelt a pénzügyi elszámolás, az észak-ír határ kérdése, a polgárok jogai, és a kilépéssel kapcsolatos egyéb kérdések. Gondot jelentett, hogy az Egyesült Királyság és Írország meg akarta tartani a két ország közötti határ szabad átjárhatóságát áru- és személyforgalom terén, viszont az Egyesült Királyság el is akarta hagyni az EU-s vámuniót. Egy kompromisszumos megállapodást végül az EU csúcstalálkozón elfogadtak, miszerint Észak-Írország akkor is a vámunióban marad, ha az Egyesült Királyság közben kilép az EU-ból. Polgárok jogai terén úgy vélekedtek, hogy a kilépésről rendelkező megállapodás közvetlen hatállyal bírjon, és a jogok értelmezése az Egyesült Királyságban, az Unióban egységesek legyenek. Pénzügyi téren úgy nyilatkozott ország, teljesíteni fogja az uniós tagsága idején tett vállalásait, de a tárgyalások megakadtak.

2018-ban és 2019-ben a brit alsóház többször is visszautasította Theresa May kilépésről szóló megállapodásait. A zűrzavaros politikai helyzetben konzervatív képviselők bizalmatlansági indítványt terjesztettek be May ellen. A szavazáson azonban a Tory képviselők támogatták Mayt, megőrizhette miniszterelnöki pozícióját.

Mivel a problémák nem oldódtak meg, May többször kénytelen volt a Brexit határidejének meghosszabbítását kérni. A sorozatos kudarcok, eredménytelenség hatására 2019. május 24-én Theresa May bejelentette június 7-i hatállyal való lemondását.

Utódja Boris Johnson lett, aki 2019. július 24-én lépett hivatalba. Leszögezte, hogy legkésőbb októberben mindenképp végrehajtja a kilépést, akkor is, ha sikeresen kötnek egy új megállapodást az EU-val, akkor is, ha nem jön létre egyezség. 2019 szeptemberében mind a brit alsóház, mind a felsőház elfogadta azt a törvényszervezetet, amely megtiltotta a kormánynak az ország rendezetlen kilépését.

Tekintve, hogy 2019. október 19-én a brit Képviselőház nem döntött a kiválás feltételeiről,

Boris Johnson kénytelen volt kérvényezni a kilépés október 31-i dátumának újabb elhalasztását. 2019. december 20-án végül a brit parlament alsóháza, majd 2020. január 22-én a felsőház is elfogadta a kilépésről szóló megállapodást. Január 23-án a királynő is jóváhagyta a kilépést szabályozó törvényt, ami gyakorlatilag a kihirdetéssel ér fel.

Január 24-én Ursula von der Leyen, Charles Michel és Boris Johnson is aláírta a megállapodást. Január 29-én az Egyesült Királyság, január 30-án az EU is ratifikálta a kilépésről szóló megállapodást.

2020. január 31-én az Egyesült Királyság elhagyta az Európai Uniót. Innentől kezdve már nem uniós tagállamnak, hanem harmadik országnak tekintendő.¹¹

6.4. Átmeneti időszak

A 2020. január 31. és 2020. december 31. közötti időintervallumot jelölték ki átmeneti időszakként. Ekkor továbbra is az uniós jog volt alkalmazandó az Egyesült Királyságban, illetve az uniós jogban a tagállamok körébe is bele kellett érteni.

Ebben az időszakban további tárgyalások zajlottak, például a kereskedelem szabályozása, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés, adatvédelem, repülésbiztonság, halászati kérdések terén. Az adott 11 hónapban az EU állampolgárai továbbra is mindenféle korlátozás nélkül beutazhattak.

2020. december 24-én a brit kormány tárgyalódelegációja és az Európai Bizottság megállapodásra jutott a kiválás utáni viszonyok feltételeinek szabályairól. Ezáltal az úgynevezett „rendezett Brexit” valósult meg.¹²

¹¹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-relations-with-the-united-kingdom/the-eu-uk-withdrawal-agreement/timeline-eu-uk-withdrawal-agreement/>

¹² <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/216/egyesult-kiralysag>

7. Bevándorlással, munkavállalással kapcsolatos szabályok

7.1. Bevándorlás

Boris Jonhson és társai kampányában nagy hangsúlyt kapott ez a terület. Az Unióban érvényesülő szabad munkaerőáramlás miatt jelentős mennyiségű kelet-és közép-európai (főleg román, lengyel, magyar) állampolgár érkezett a szigetországba. Az UKIP szerint Brüsszel miatt nem lehetett korlátozni az EU-ból érkező bevándorlók számát (EU-s migránsok).

Johnson egyik fő érve az volt, hogy az Egyesült Királyság visszanyerheti a határai felett az irányítást a Brexittel, és szabályozhatják a bevándorlást. A kampány ideje alatt gyakran hangoztatták, hogy munkahelyeket vesznek el az EU-s bevándorlók a helyiektől, illetve csökkentik a béreket.

A Brexit megvalósulását követően Boris Johnson kormányával új bevándorlási rendszert vezetett be. Ez megszüntette az EU-s állampolgároknak a szabad mozgás jogát. Egy új, pontalapú rendszert dolgoztak ki, ami minden nemzetközi migránsra érvényes, függetlenül attól, hogy EU-s állampolgár, vagy harmadik országból érkezik. Lényeges elemei a képzettség, a nyelvtudás, és a munkaerőpiaci kereslet.

Az uniós állampolgárok legfeljebb 6 hónapig tartózkodhatnak az Egyesült Királyságban látogatóként, máskülönben munkavállalási, tanulmányi vagy családi vízumot kell kérvényezniük.

Az új struktúrában eltérő szabályok vonatkoznak a 2020. december 31. előtt és után érkezőkre.

7.1.1. Átmeneti időszak vége előtt érkezők

Azok, már akik 2020. december 31. előtt a szigetországban éltek, az „EU Settlement Scheme” (EUSS) online regisztrációs eljárás keretében „letelepedett jogállást” vagy „előzetesen letelepedett jogállást” kellett kérvényezniük 2021. június 30-ig. Az előbbihez legalább 5 évet kellett jogszerűen az országban eltölteni. Utóbbi az 5 évnél kevesebb időt tartózkodókra vonatkozott.

Kérvényezés elmulasztásának következményeként elveszhetett a tartózkodási jog. Letelepedett jogállás birtokában bármeddig tartózkodhat az európai uniós, EGT ország, Svájc állampolgára az Egyesült Királyságban. Előzetesen megszerzett jogállás megszerzésével 5 évig maradhatnak az emberek. Ezt követően új kérvény leadása szükséges.

7.1.2. Átmeneti időszak vége után érkezők

Az átmeneti időszak vége után érkező személyeknek egy többlépcsős folyamatban, úgynevezett pontalapú bevándorlási rendszerben szükséges részt venniük.

A folyamat gördülékenyebbé tételének érdekében az online ügyintézés biztosított. A kérelem részeként a személyazonosságot igazolni, vízumot igényelni, illetve kérelmezési díjat, bevándorlási egészségügyi pótdíjat kell fizetni. A pozitív elbírálásáról szóló visszaigazolás még azelőtt szükséges, hogy valaki az Egyesült Királyságba utazna.

A pontrendszer szerinti vízumigénylés során több faktor befolyásol. Összesen 70 pont szükséges a jelentkezéshez. A szempontok vagy 10, vagy 20 pontot jelentenek.

Egyes jellemzők elcserélhetőek egymás között, kiválthatóak egy másikkal. Ide tartozik például a hiányszakmában betöltött állás; egészségügyi, oktatási állás; PhD fokozat a munkakörhöz kapcsolódóan; 20.480-23.039 font vagy 23.040-25.599 font értékű fizetés

A megfelelő végzettség a végzendő munkához, előírt szintű angol tudás, a legalább 20.480 font fizetés nem kiváltható szempontok.¹³

A nyelvtudás vizsgálata során négy készséget figyelnek: olvasás, írás, beszéd, hallás. A szintek a Közös Európai Referenciakeretből (CEFR) származnak. Amennyiben valaki angol nyelvű ország állampolgára, bizonyos típusú nyelvvizsgálattal rendelkezik, egyetemi tanulmányokat folytatott angol nyelven, már könnyebben tudja igazolni tudását.¹⁴

7.2. Munkavállalás, tanulmányok

Legtöbb esetben ahhoz, hogy az országba mehessen az adott személy dolgozni, visszaigazolt állásajánlattal kell rendelkeznie, vagy egy cégnél már meglévő pozícióban kell lennie, ami áthelyezi a munkavállalót az egyesült királyságbeli fióktelepére.

A hosszú távú munkavállalási vízumok közé tartozik a szakképzett munkavállalói, illetve az egészségügyi és gondozási dolgozó vízum. Ezek legfeljebb 5 évig érvényesek, ezt követően megújítás szükséges.

Ideiglenes kategóriába a szezonális munkavállaló, a kreatív és sport vízum esik. Az előbbi 6, az utóbbi 12 hónapra szól.

Vállalkozáshoz a start-up, valamint az innovátor vízum alkalmas. A jogosultsághoz el kell térni a cégnek a piaci kínálattól, és egy testületnek jóvá kell hagynia.

A diplomásokat is igyekeznek segíteni. Amennyiben valaki sikeresen elvégez az

¹³ <https://bonaventura.uk/munkavallalas-vizum-egyesult-kiralysag>

¹⁴ <https://www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens.hu>

országban egy alap-vagy magasabb fokozatú képzést, akkor az álláskeresésre, munkavállalásra feljogosító engedélyt kérelmezhet.

A diákvízum azoknak a 4-17 éves gyerekeknek áll rendelkezésére, akik az országban magániskolában szeretnének tanulni.¹⁵

¹⁵ <https://wise.com/hu/blog/anglia-munkavallaloi-vizum>

8. Munkaerőpiaci hatások elemzése

A Brexit jelentős hatást gyakorolt az Egyesült Királyság munkaerőpiacára. Az új bevándorlási szabályok, a személyek szabad áramlásának megszűnése, a pontalapú rendszer több területet is befolyásol. Hosszú távú következtetések levonásához ugyan még nem telt el elegendő idő, azonban a munkaerőhiány, a munkaerő összetételének változása, és különböző gazdasági hatások már érzékelhetők. (Houston, Hunsaker 2024.)

8.1. Munkaerőhiány, ágazati hatások

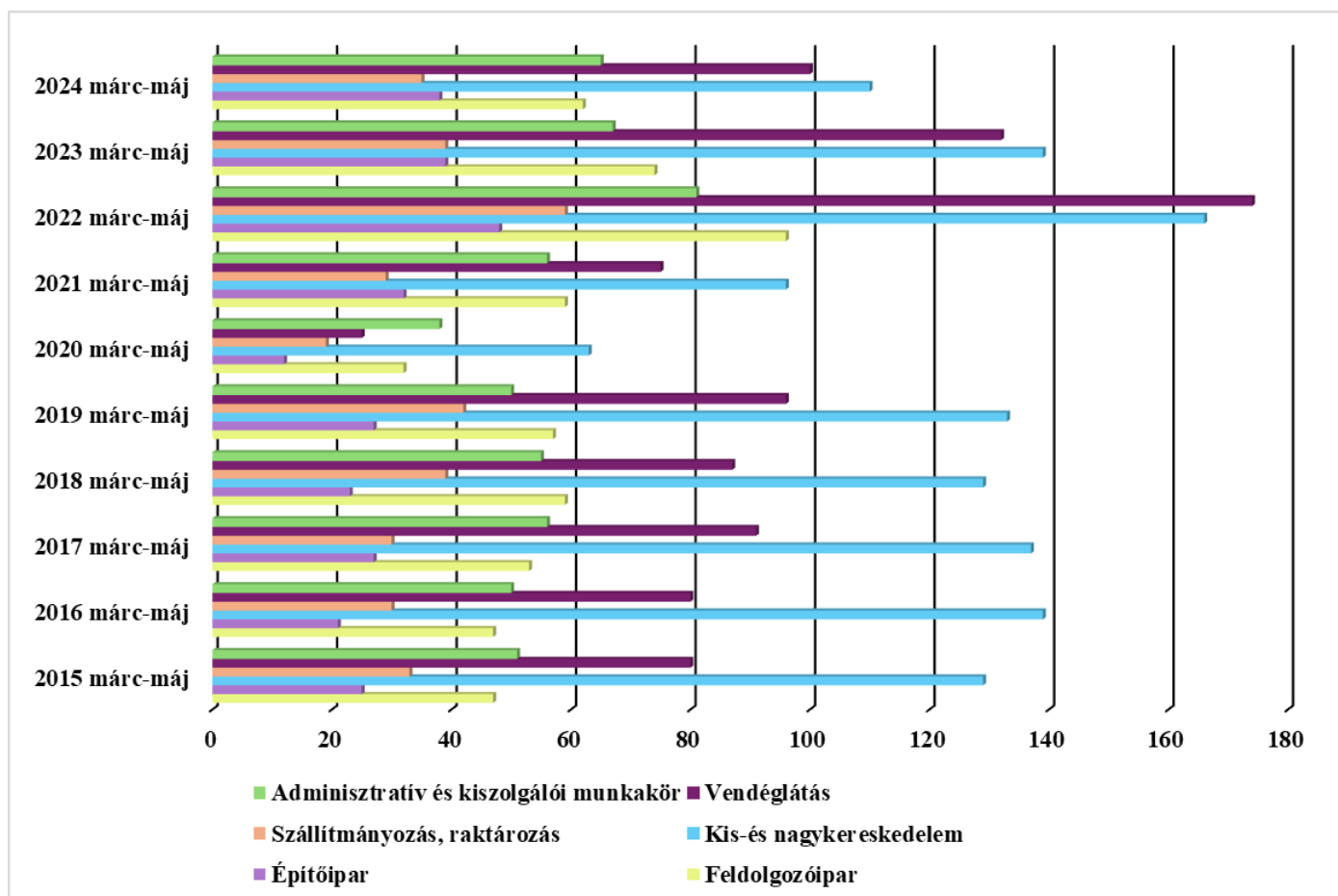
8.1.1. Munkaerő csökkenése

Egyes kutatások megállapították, hogy az Egyesült Királyság a hét legfejlettebb ipari gazdaság alkotta csoport (G7) egyetlen tagja, ahol 2022-ben nem érte el a foglalkoztatási ráta a koronavírus járvány előtti szintet. Több, mint 500.000 ember vált gazdaságilag inaktívvá mert nyugdíjas lett, vagy mert betegség miatt képtelen dolgozni.

Az EU-s állampolgárok szabad áramlása volt a Brexit kampány középpontjában. Ezzel kapcsolatos aggodalmak miatt is voksoltak többen a „Kilépésre”. A munkaerő szabad mozgásának megszűnése 330.000 főnyi hiányt okozott. A hat legjobban érintett ágazat közé a vendéglátás; az építőipar; a kis-és nagykereskedelem; a feldolgozóipar; a szállítmányozás, raktározás; illetve az adminisztratív és kiszolgálói munkakör sorolandó. Az itt dolgozó alacsonyabb képzettségű EU-s bevándorlók elhagyták az országot 2020 után.

Összesítések alapján az építő- illetve a feldolgozóiparból közel azonos mennyiségű, 46.000, valamint 47.000 személy hiányzik. Adminisztratív területen 32.000, vendéglátásban 67.000 munkavállalóra lenne még szükség. A helyzet a kis-és nagykereskedelemben, illetve a szállítmányozásban a legrosszabb. Az előbbinél 103.000, az utóbbinál 128.000 ember hiánya érezhető. A kutatók kiszámították, mekkora részét teszik ki a számok az ágazatonkénti teljes foglalkoztatásnak. 2-4% között mozog az érték. Legkritikusabb a szállítmányozásnál, mivel 8%-kal ér fel a 128.000 ember.

(Portes, Springford: 2023.) (The Guradian 2023.)

10. ábra: Munkaerőhiány a legjobban érintett ágazatokban (ezer fő)
Forrás: Office for National Statistics adatai alapján saját szerkesztés

Az ábrán látható, hogy az éves összesítés eltér az évközi adatoktól. Míg a kutatók szerint 2022-t tekintve a szállítmányozásban volt a legrosszabb a helyzet, addig a tavaszi adatok alapján a vendéglátás és a kereskedelem sínylette meg lejobban a Brexitet.

2021-ben jelentős növekedés látható minden ágazatban a 2020-as értékekhez képest. A kilépést követő első évben mindenhol érzékelhetővé vált az új helyzet. Az értékek romlását a távozáson felül még a pandémia is előmozdíthatta. A 2022-es mélypontot követően 2023-ban, illetve 2024-ben már elkezdődött a kilábalás. A vírus miatti korlátozások feloldása, a bevándorlási rendszer kialakulása elősegítette a munkahelyek feltöltését.

8.1.2. Ágazati hatások

Az új bevándorlási szabályok miatt nehezebbé vált az Egyesült Királyságban való tartózkodás, munkavállalás. Ez különösen azokban az ágazatokban érezhető, amelyek nagy arányban alkalmaztak uniós állampolgárokat.

A brit mezőgazdaság jelentősen függött a szezonális munkásoktól, akik túlnyomóan az Európai Unió keleti tagállamaiból érkeztek. Bulgáriából, Lengyelországból, Romániából körülbelül 60.000-80.000 fő. A kilépés után sokan nem tudtak, vagy nem is akartak a szigorú bevándorlási szabályok miatt visszatérni. Ezáltal a mezőgazdasági munkaerő bázisa lecsökkent, ami komoly problémákat generált.

A Brit Mezőgazdasági Termelők Szövetsége (NFU) felhívta a figyelmet arra, hogy a brit gazdák gyakran nem tudják időben betakarítani a terményt, aminek következtében az élelmiszer jelentős hányada kárba vész. Azok a gazdák, akik nem tudtak elegendő munkaerőt találni, rákényszerültek arra, hogy kisebb mennyiséget állítsanak elő, vagy akár egyes ágazatokban ne folytassanak termelést.

A termelési költségek is növekedtek, mivel a gazdák kénytelenek voltak magasabb béreket biztosítani, hogy a brit munkavállalóknak is vonzó ajánlatokat tudjanak adni. Ezáltal a probléma a fogyasztókat is érinti, hiszen számos termék ára megemelkedett.

A vendéglátóipar és a turizmus is munkaerőhiánnyal küszködik. Sok kelet-európai dolgozott alacsony bérért a szektorban. Az éttermek, kávézók, bárók nehezen találnak olyan embereket, akik hajlandóak kevés pénzért hosszú műszakokat vállalni. A vállalkozások igyekeznek vonzani a brit munkavállalókat azzal, hogy magasabb bért kínálnak, javítják a körülményeket, de ez sok esetben nem sikeres. A hagyományosan uniós polgárok által ellátott munkakörök, mint például konyhai dolgozók, felszolgálók, szobalányok, továbbra sem túl népszerűek a helyiek körében.

A Brexit az egészségügy felett sem ment el nyomtalanul. Az Egyesült Királyság egészségügyi rendszere, a National Health Service (NHS) régóta függött az EU-s orvosoktól, ápolóktól, gondozóktól.

A Brexitet követően sok uniós ápoló, szociális gondozó hagyta el a szigetországot. Ennek következményei az idősellátásban látszódnak különösen. Már a kiválást megelőzően is sok bentlakásos otthon küzdött munkaerőhiánnyal. Azonban ezt a problémát nehéz megoldani, hiszen az új bevándorlási rendszer inkább a magasabb végzettségű munkavállalókra fókuszál, és nem könnyíti meg az alacsonyabb képzettségű, de kiemelt fontosságú személyek bejutását az országba. Az NHS-en többletterhelés alakult ki. Az EU-s orvosok, ápolók távozása hosszabb várakozási időt eredményez, sőt akár a betegellátás minősége is csökken.

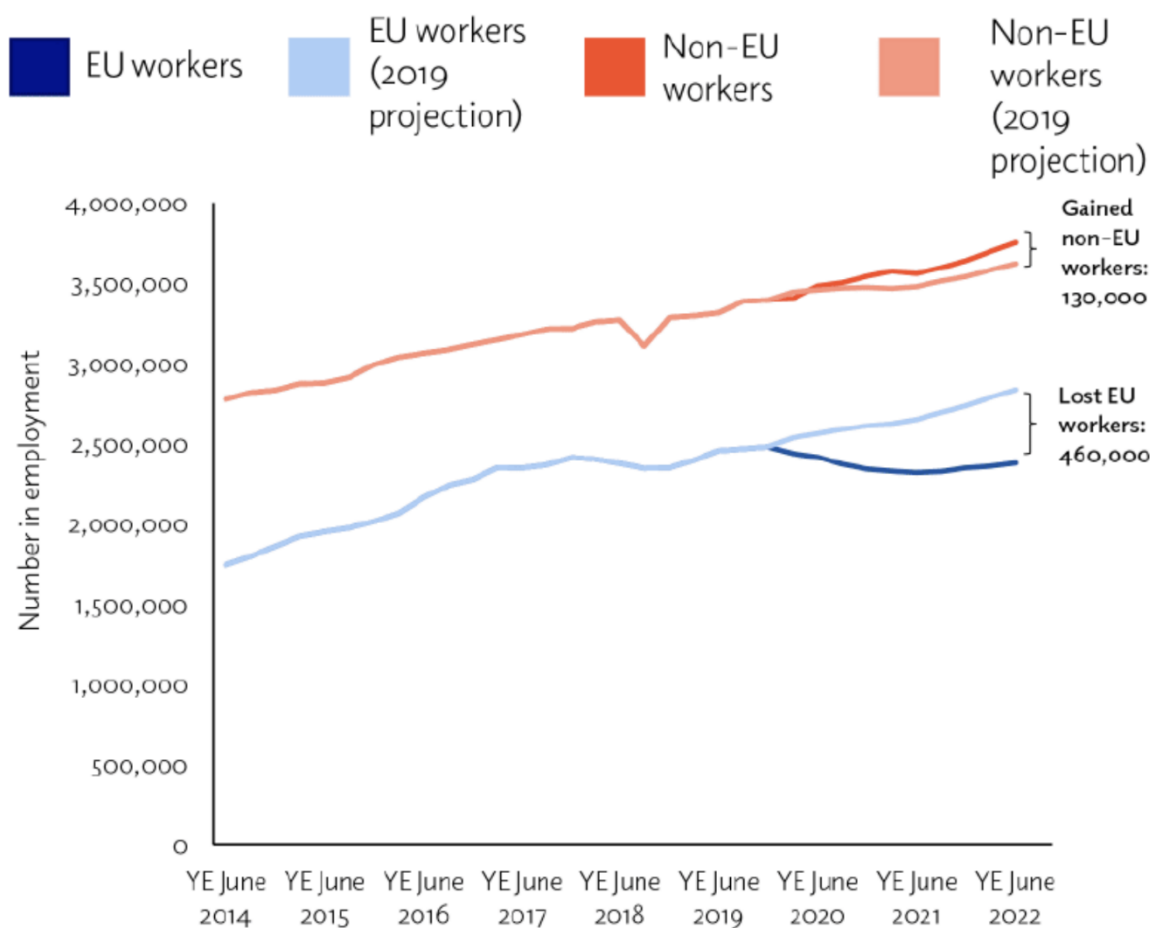
A Kelet-Európából érkező építőipari munkások is tömegesen hagyták el az országot. Ennek eredményeként sok projekt, mint például lakásépítések, infrastrukturális beruházások nem készültek el határidőre, akár meg is szakadtak a munkaerőhiány miatt. A Brexitet megelőzően sok képzett és félképzett külföldi személy dolgozott az ágazatban.

Mint a többi szektorban, itt is bérnyomás alakult ki. A munkáltatók magasabb fizetéssel próbálták bevonítani a helyieket. Ez azonban jelentősen megemelte a beruházások költségvetését, ami az ingatlanárak növekedését hozta magával.

(Portes, Springford: 2023.)

8.2. Munkaerő-összetétel változása

A Brexit előtti időszakban az uniós munkavállalók szabadon érkezhettek az Egyesült Királyságba. Sokan alacsonyabb bérezésű vagy időnymunkára jelentkeztek. Ezek a személyek kiemelt szerepet játszottak a vendéglátásban, mezőgazdaságban, építőiparban.

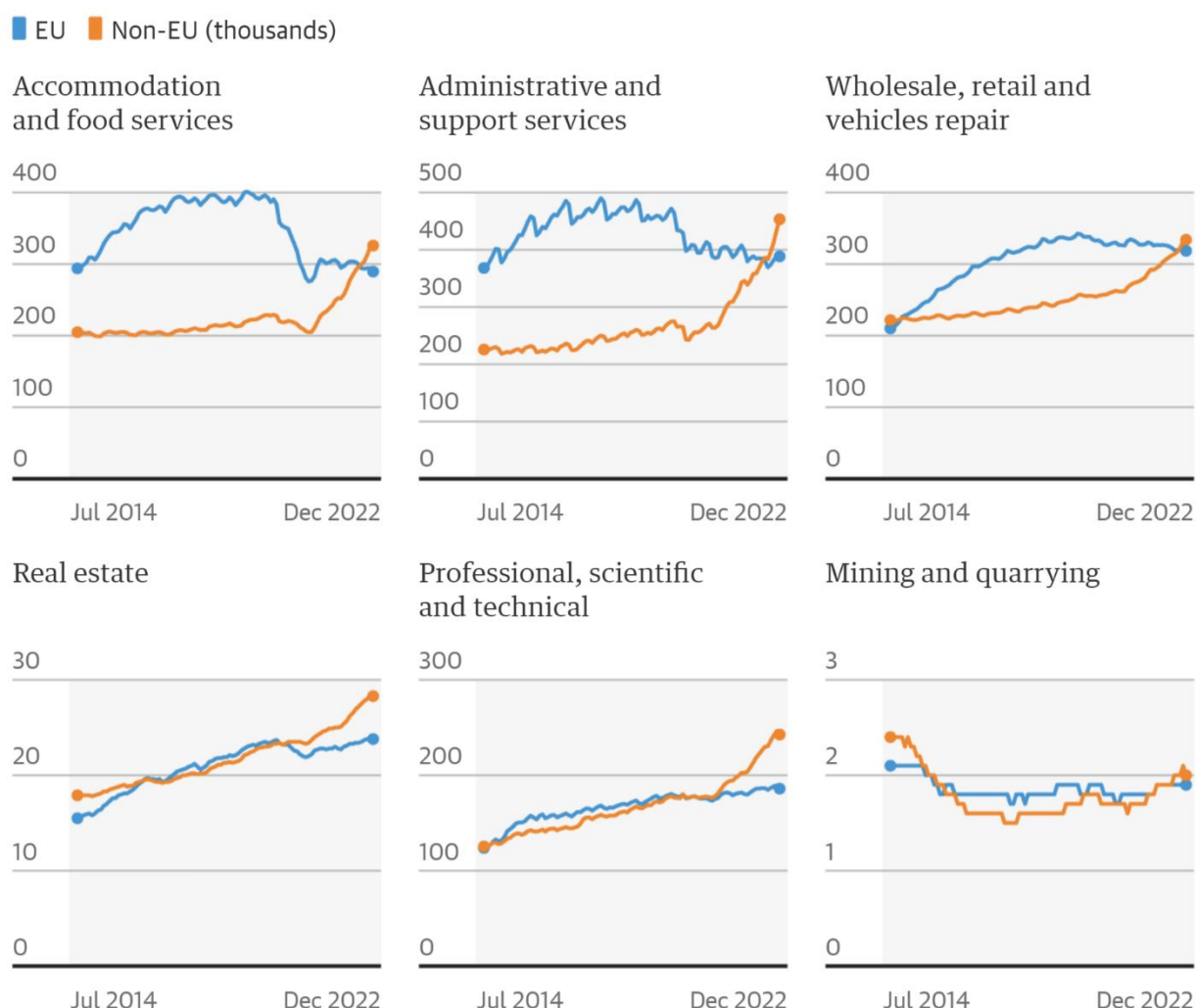

11. ábra: EU-s és nem EU-s munkavállalók jelenlétének változása

Forrás: The impact of Brexit on the UK labour market: an early assessment

A brit kormány új bevándorlási szabályokat vezetett be. A pontrendszerben azok a személyek kaphatnak elsősorban munkavállalási engedélyt, akik magasan képzettek és egy adott jövedelmi szintet meghaladnak. Ennek következtében kevesebb uniós állampolgár érkezett az országba. Viszont egyre több EU-n kívüli magasan képzett személy vállalt munkát az Egyesült Királyságban, többségében a technológiai, egészségügyi szektorban.

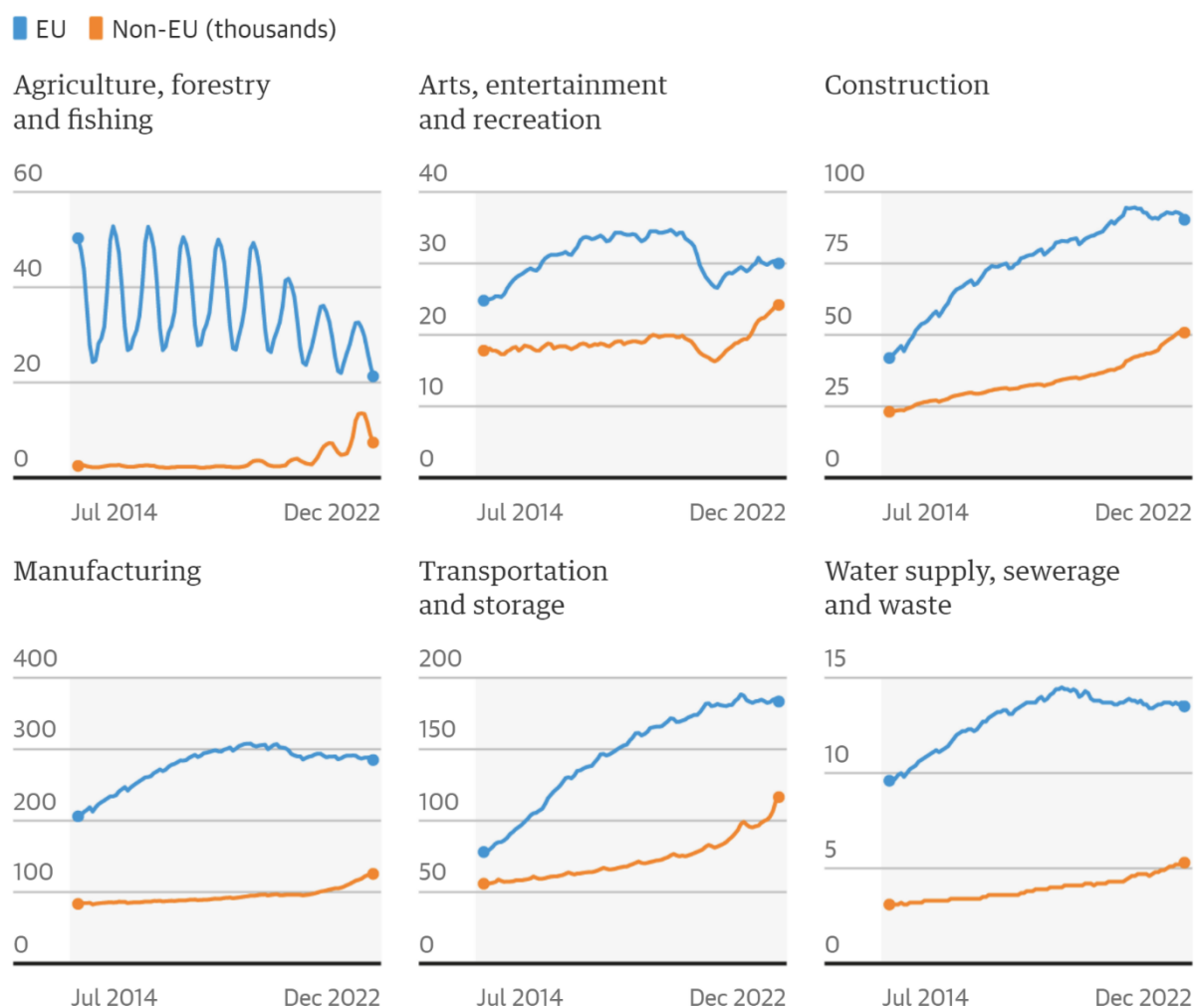
A gazdasági ágazatokat három nagyobb csoportba érdemes osztani: ahol a nem uniós munkavállalók átvették az EU-s munkavállalók szerepét; ahol ugyan megnőtt a nem EU-s személyek aránya, de még mindig az Európai Unióból érkeznek elsősorban a dolgozók; illetve ahol eddig is a nem uniós állampolgárok voltak a dominánsabbak.

12. ábra: Iparágak, ahol a nem EU-s munkavállalók átvették az EU-s állampolgárok szerepét

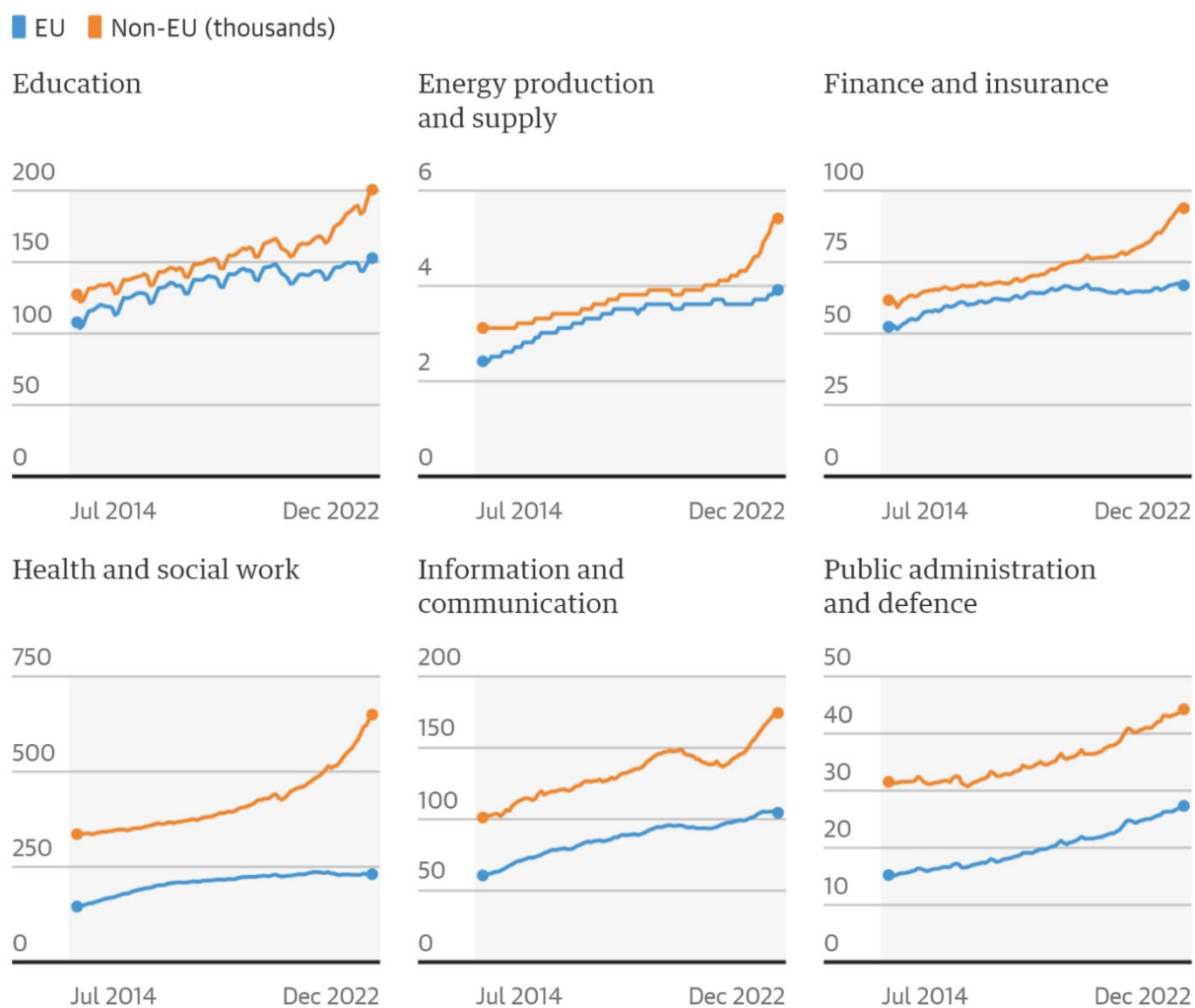
Forrás: The Guardian

Az első kategóriába a vendéglátás; adminisztratív és támogató szolgáltatások; a kis-és nagykereskedelem; az ingatlanpiac; a tudományos és technikai szféra, valamint a bányászat tartozik. A legnagyobb változás az adminisztráció esetében tapasztalható. Itt közel 200.000 fővel emelkedett a nem uniós munkavállalók száma. A kereskedelemben, illetve a bányászatban közel ugyanannyi volt a kétféle csoport jelenlétének aránya. Azonban a Brexitet követően mindenhol stagnált, vagy csökkent az Európai Unióból érkezők száma.

13. ábra: Szektorok, ahol még mindig főként EU-s állampolgárok dolgoznak
Forrás: The Guardian

A második csoportba a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat; művészetek és rekreáció; építőipar; feldolgozóipar; szállítmányozás és raktározás; valamint a vízellátás, csatorna és hulladékkezelés sorolandó. Ezen ágazatok még mindig több EU-s személyt foglalkoztatnak. 2019 és 2022 között a feldolgozóiparban 23%-kal nőtt az Unió kívüli emberek aránya, míg az EU-s jelenlét 5%-kal csökkent. A művészetek, rekreáció esetében 13%-os növekedés és 12%-os esés látható.

14. ábra: Területek, ahol eddig is az EU-n kívüli személyek voltak többségében

Forrás: The Guardian

Az utolsó kategóriába az oktatás; az energiatermelés és ellátás; pénzügy és biztosítás; egészségügyi és szociális munka; információ és kommunikáció; valamint a közigazgatás tartozik. Egy korábbi diagramon is látható volt, hogy az új bevándorlási rendszer kedvez a nem uniós, magasan képzett, adott jövedelemszintet meghaladó embereknek. Ez itt is bebizonyosodik, hiszen a felsorolt ágazatok tanult embereket igényelnek. A legnagyobb különbség az egészségügy esetében tapasztalható. Itt az Unión kívüliek aránya növekszik, míg az EU-soké csökken.

(The Guardian: 2023.) (Buchanan, Francis-Devine: 2023.)

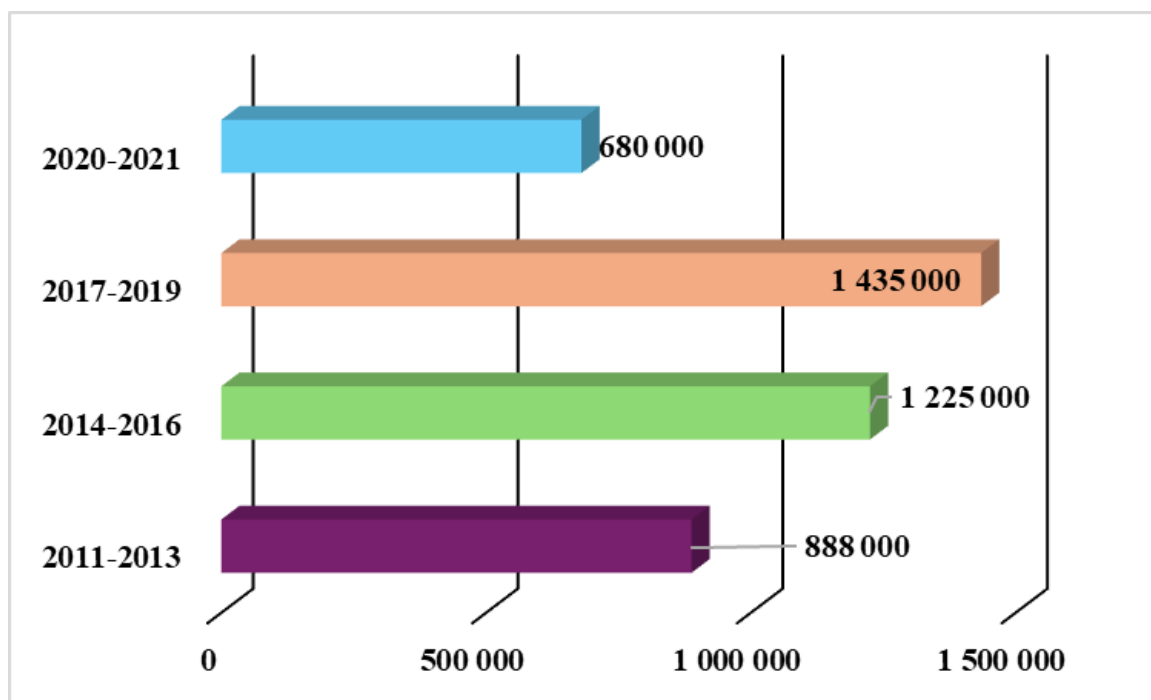
9. Migráció

9.1. Általánosságban a migrációról

Azoknak a munkavállalóknak az aránya, akik nem az Egyesült Királyságban születtek, folyamatosan nőtt az elmúlt 20 évben. Míg 2004-ben a foglalkoztatottak 9%-át jelentették (2,6 millió fő), addig 2024-ben már 21% (6,8 millió fő) volt.

Összességében kb. 10 millió olyan ember él a szigetországban, aki nem az Egyesült Királyságban született. Ebből 4,2 millió fő 2011 óta érkezett az államba. Mindig is több volt a nem EU-s munkavállaló, mint az EU-s személyek száma. Ez a rés ugyan 2012 és 2016 között szűkült, azonban még mindig a nem EU-s állampolgárok alkotják a legfőbb forrását a bevándorló munkaerőnek. Ez leginkább annak tulajdonítható, hogy a COVID-19 járványt követően az EU-s migráció alacsony maradt, míg a nem EU-s bevándorlás növekedő tendenciát mutatott. (Cuibus: 2023.)

A nettó migráció megmutatja, mekkora volt a népességmozgás összességében az országban. Figyelembe veszi mind a bevándorló, mind a kivándorló személyeket. Ennek segítségével is tudnak következtetni a népesség alakulására két népszámlálás között. 2011 és 2021 között a népességnövekedésnek több, mint a fele ennek a jelenségnek volt köszönhető.

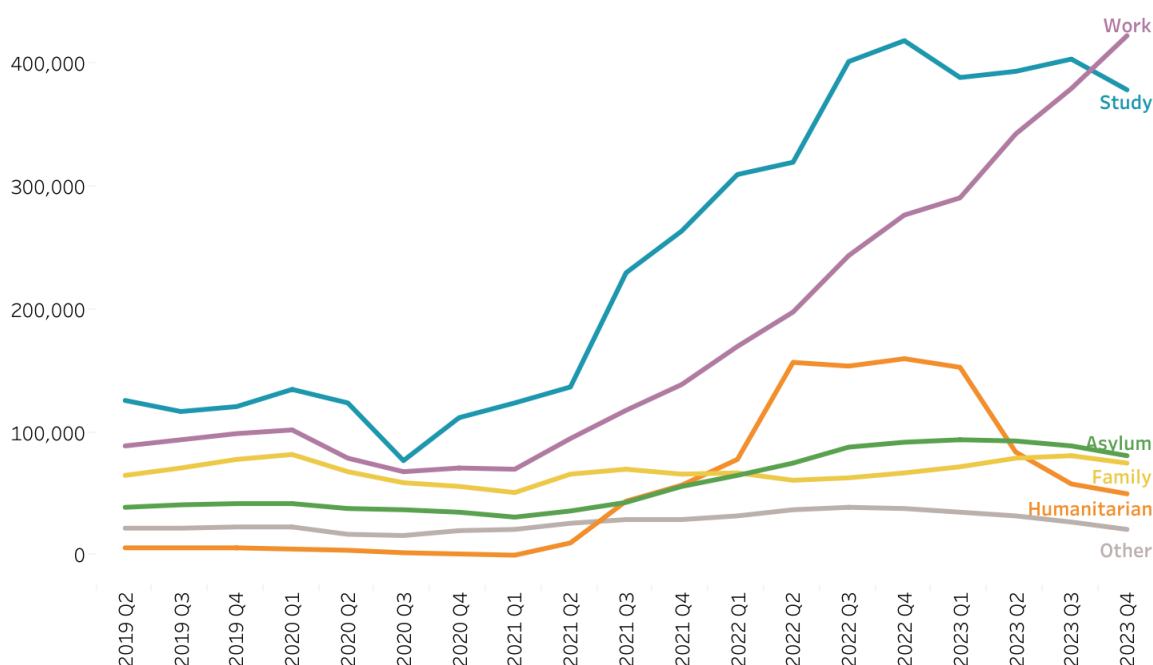
15. ábra: 2011 és 2021 között az Egyesült Királyságba érkező külföldiek
Forrás: CIPD adatai alapján saját szerkesztés

A statisztikák szerint 2023-ban a nettó migráció kifejezetten magas volt az Egyesült Királyságban. Az ONS adatai szerint ez a szám 685.000 fő volt, míg a pandémia előtti becslések mindössze 200.000-300.000 főt jelentettek. Ez a növekedés főleg a nem EU-s állampolgárok érkezésének köszönhető. Ezen személyek áramlása a 2010-es években különösen magas volt. A pandémia hatására ugyan visszaesett, de 2023-ban már ismét emelkedés állt be.

A bevándorlás a legjobban Londont érinti. Ötből egy ember az elmúlt 10 évben érkezett a településre. Az egyetemvárosok, mint például Oxford vagy Cambridge is kedvelt célpontok közé tartoznak. Ezen kívül Leicester és Manchester jelentős bevándorló népességgel bírnak. (CIPD: 2023.)

A két fő indok, a munka és a tanulás, ami miatt a szigetországba érkeznek az emberek. A nem EU-s bevándorlás növekedésének közel a felét teszik ki a munkavállalási célból betelepülők és az általuk eltartott személyek. Ez 21, valamint 27%-ot jelent. Sokan közülük az egészségügyben helyezkedtek el.

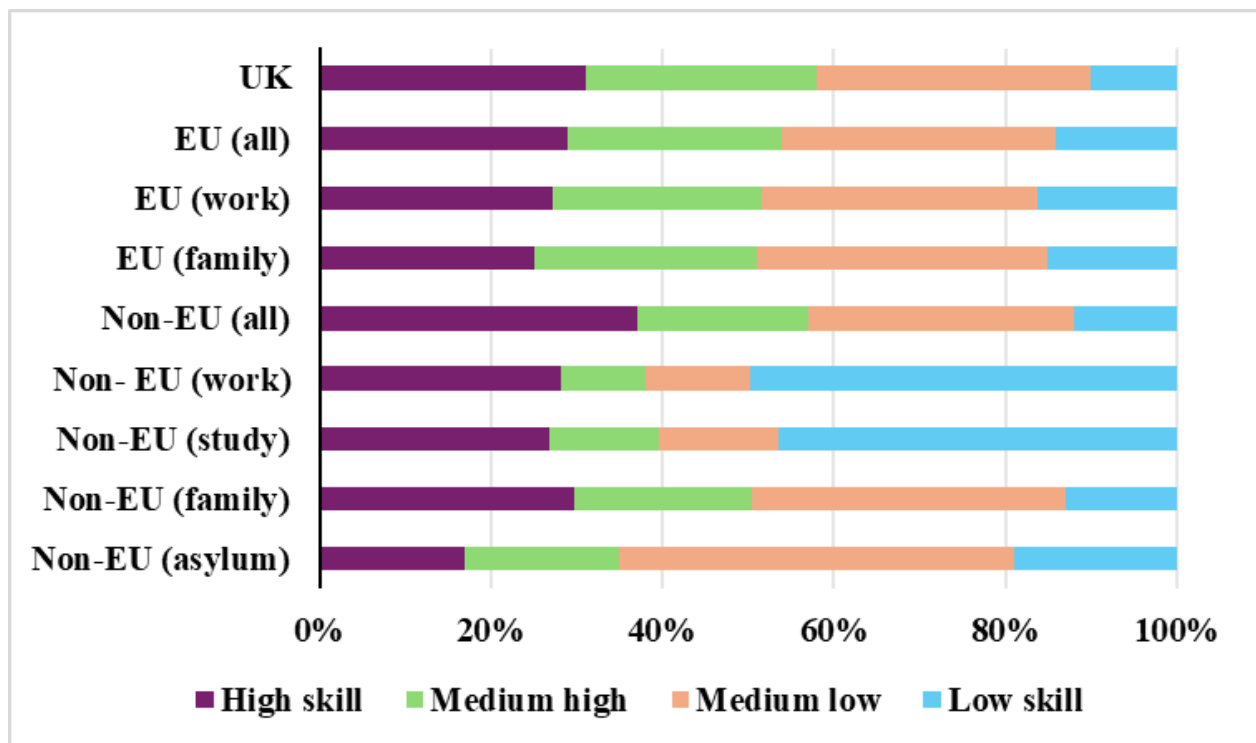
A nemzetközi diákok és az általuk eltartottak 39%-ot tettek ki. Azzal is próbál a brit kormány külföldi hallgatókat az országba hívni, hogy vonzóbbá tette a tanulmányok utáni munkaerőpiacra való bevezetést. (Brindle, Sumption, Walsh: 2024.)

16. ábra: Nem EU-s Egyesült Királyságba érkező személyek okok szerint
Forrás: The Migration Observatory

9.2. Képzettség

A munka a tanulmányok és a család mellett az egyik leggyakoribb bevándorlási ok. 2010 és 2019 között a migránsok közel 40%-a munkavállalási céllal érkezett az országba. 2020-ban a külföldi származású dolgozó személyek 55%-a az Európai Unióban született. Ez a munkaerő szabad áramlásának és az EU 2004-es bővítésének volt köszönhető. A szabad mozgás miatt a szegényebb uniós országokból származó állampolgárok akadály nélkül bármilyen képzettséggel le tudtak telepedni, el tudtak helyezkedni, míg az EU-n kívüli személyeknek ahhoz, hogy vízumot kaphassanak meg kellett felelniük az elvárásoknak. Ennek eredményeképpen gyakran előfordult az, hogy az uniós állampolgárok inkább alacsony bérű munkákat vállaltak el és kevésbé voltak relevánsan jelen a magasabb képzettséget igénylő szektorokban, mint a nem EU-s személyek.

17. ábra: Munkavállalók képzettsége (bevándorlása oka és születési hely szerint)

Forrás: The Migration Observatory adatai alapján saját szerkesztés

Az új, pontalapú bevándorlási rendszer inkább a magasan képzett személyeket részesíti előnyben. Emiatt lecsökkent azon EU-s bevándorlók aránya, akik alacsonyabb iskolázottságúak. Ez gazdasági problémákat idézett elő olyan szektorokban, ahol hagyományosan a kelet-európai vendégmunkások, idénymunkások domináltak.

2022-re a nem uniós bevándorlók közel 60%-a magasan képzett volt. Többségében az

egészségügyben helyezkedtek el. Azonban ez a növekvő tendencia sem oldotta meg a problémákat, ezen ágazat még mindig jelentős munkaerőhiánnyal küzd. ¹⁶

(Brindle, Sumption: 2024.)

9.3. Külföldi diákok

Azóta, hogy az ország kilépett az Unióból, az EU, illetve az EGT tagállamok diákjai nem jogosultak a „home fee” státuszra. Ez azt jelenti, „international student fee”-t kell fizetniük, ami 10.000 és 30.000 font között mozog éves szinten, a 9.250 helyett. A Brexit azt is magával hozta, hogy ezen tanulók nem igényelhetnek diákhitelt a tandíj fedezésére. Ezen tényezők jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy csökkent az EU-s diákok száma az országban. ¹⁷

A brit kormány 2021-ben létrehozta a Graduate Visa elnevezésű vízumot. Ez lehetővé teszi a nem brit hallgatók számára, hogy a tanulmányaik befejezte után az országban maradjanak, munkát vállaljanak, vállalkozást indítsanak. Különösen azoknak előnyös, akik az Egyesült Királyságban szereztek egyetemi, posztgraduális végzettségüket. ¹⁸

A 2021/22-es tanévben az EU-s diákok beiratkozása 53%-kal csökkent az azt megelőző évhez képest. 31.000-en kezdték meg újonnan ezen országokból a tanulmányaikat. Ezzel szemben az EU-n kívüliek jelenléte 32%-kal nőtt ebben az időszakban. Az összes diák 92%-a nem az Európai Unióból származott, ami öt év alatt 19%-os növekedést jelent. Leggyakrabban Kínából, Indiából és Nigériából érkeztek. Az uniós hallgatók körében Írország, Franciaország és Németország volt a legtöbbször előforduló kiindulási pont.

2022-ben kb. 490.000 tanulmányi vízumot adtak ki diákoknak, akiknek jelentős részük Graduate Visa-ra is pályázott. 2023-ban a tanulmányaikat befejező nem EU-s hallgatóknak több mint 50%-a igényelt Graduate Visa-t. 2019-ben ez az arány csak 18% volt.

(Cuibus, Walsh: 2024.)

¹⁶ <https://www.economicsobservatory.com/how-is-the-post-brex-it-immigration-system-affecting-the-uk-economy>

¹⁷ <https://www.timeshighereducation.com/student/advice/what-has-changed-international-students-brex-it>

¹⁸ <https://www.study.eu/article/guide-uk-post-study-work-visa-for-graduates>

10. Interjú az Egyesült Királyságban élő személyekkel

Ahogy már korábban említettem, személyes okok miatt is esett erre a témára a választásom. A keresztanyám már majdnem két évtizede él az országban, így találkozásaink alkalmával mindig sok érdekességet mesélt. Most, a dolgozat készítése során kitűnő interjúalanynak bizonyult, illetve tudott kontaktot biztosítani további személyekhez.

A továbbiakban öt ember véleményét fogom részletezni a Brexittel, bevándorlással kapcsolatban. Hasznos információkkal tudtak szolgálni kétféle megközelítésből is, hiszen egyfelől ők is bevándorlók, viszont az elmúlt években kialakuló migráns helyzetről is tudtak beszélni. A válaszok egyszerűbb nyomon követéséhez a személyek keresztnévét fogom használni.

Zita, a keresztanyám; Anikó, Gábor és Katalin közel egyidősek. Az előbbi két hölgy 42, Gábor 44, Katalin 45 éves. Katalint kivéve ugyanabban az évben, 2006-ban döntöttek úgy, hogy kiköltöznek az Egyesült Királyságba. Ő 10 évvel később, 2016-ban hozta meg ezt az elhatározást. Ötödik alanyom, Vivien 28 éves, és szintén 2016-ban váltott országot.

Hasonló célok ösztönözték őket. Zita és Anikó nyelvet szeretett volna tanulni, Gábor pedig ezen felül mélyíteni szeretne tudását az IT világában, jobb munkalehetőségek iránt érdeklődött. Katalint a jobb, élhetőbb mindennapok vezérleték. Vivien is munkavállalási célokkal érkezett.

Mindannyian tanult emberek, így komplex látásmóddal rendelkeznek. Zita és Anikó agrármérnök végzettségűek, de Anikó az Egyesült Királyságban is járt iskolába, mivel nem fogadták el a magyar diplomáját. Gábor technikus, rendszergazda. Katalinnak főiskolai, Viviennek jogi diplomája van.

Az évek alatt Gábor megtette a brit állampolgársághoz szükséges lépéseket, ahogy Anikó is. Ő ott is ment férjhez, talált párt. Zita még nem rendelkezik állampolgársággal, csak letelepedett (settled) státusszal. Katalin és Vivien csak magyar állampolgár.

Gábor az eredeti végzettségének megfelelő területen dolgozik. Ő rendszergazdaként tevékenykedik. Anikó könyvelő, Katalin finance assistant pozícióban van. Zita megfelelőségi tisztségviselő, compliance officer. Az ő csoportja biztosítja, hogy minden a szabályoknak megfelelően működjön a cégnél. Vivien jelenleg ombudsmanként dolgozik, korábban HR admin volt.

A kérdések második felében a munkájukkal, a bevándorlókkal kapcsolatban érdeklődtem. Mindannyian elfogadónak ítélték a munkahelyüket. Azt mondták ez az Egyesült Királyságban

elvárás, a vállalati kultúra részét képezi. A munkavállalók származását illetően is vannak irányelvek, elvárások Diversity and Inclusion néven, így inkább heterogenitás jellemző. Több országból származó emberekkel működnek együtt.

Diszkriminációt a származásuk miatt eltérő mértékben tapasztaltak. Gábor csak egyszer találkozott a jelenséggel. Anikóval már sajnos többször előfordult, hogy az ügyfelek nem feltétlenül bíztak a helyes adatbevitelben az akcentus hallatán. Zita a származása miatt hátrányos szituációba két esetben keveredett. Ezek a negatív tapasztalatok nem a britek, hanem lengyel személyek miatt következtek be. A kiköltözése után több Lengyelországból érkezett emberrel dolgozott együtt. A csoportvezető annak ellenére, hogy tudatában volt annak, Zita nem beszéli a lengyel nyelvet, lengyelül tartotta az értekezletet.

Egy ország munkaerőpiacát vizsgálva az is fontos szempont, hogy mennyi idő alatt talál egy álláskereső személy új munkahelyet. Ilyen szempontból majdnem mindannyian pozitívan jellemezték a helyzetet. Gábor, mint informatikus mindig is gyorsan talált új lehetőségeket. Zita szerint hasonló jellegű munkát nem lenne nehéz keresnie. Anikónak sem jelentene gondot, mivel rendelkezik tapasztalattal, különböző végzettségekkel, illetve brit állampolgár is. Vivient ez a kérdés már negatívabban érintette. Neki már nehezebbnek bizonyult új munkát találnia. Szerinte bizonyos esetekben az angolokat szívesebben alkalmazzák, mint a külföldieket.

A továbbiakban érdekelt, szerintük milyen módon befolyásolja a Brexit, az utóbbi évek válságai a gazdaságot, valamint az életüket. Az infláció a szigetországban is érezteti a hatását. A megélhetés költségei hatalmas mértékben növekedésnek indultak, a fizetések nem követik le az árak emelkedését.

Azt, hogy sokan a jobb élet reményében választják az Egyesült Királyságot, az általam megkérdezettek is napi szinten tapasztalják. Milton Keynes, a város, ahol Zita él, eléggé heterogén a lakosok származását illetően. Számos EU-s állampolgár még a Brexit előtt költözött ki az országba.

A kilépést megelőzően rengeteg diák, akik tanulói vízummal tartózkodtak a szigetországban, a családot is kiköltöztette. Azonban az uniós bevándorlók száma érezhetően csökkent 2020 óta. Az egészségügyi dolgozók között gyakran találni indiai, pakisztáni, afrikai alkalmazottat. Sokan ténylegesen szeretnének dolgozni, azonban gyakran hallani konfliktusokról is. Vannak biztonságos kerületek, azonban a bűnözés is megjelenik. Az illegális migrációval még mindig küzdenie kell az országnak, pedig több politikus is azt ígérte a problémának ez a része is megoldódik, ha elhagyják az Európai Uniót. Kb. napi 8 millió fontot költ a kormány ezzel kapcsolatosan.

Azt interjúalanyok úgy érzik, hogy az elmúlt néhány évben romlott az Egyesült Királyság gazdasági, politikai helyzete. Gábor szerint ennek ellenére még mindig felkapott célpont. Vivien is hasonlóan látja a helyzetet. Zita és Anikó úgy vélik, alapvetően egy élhető ország, viszont mindenért keményen meg kell dolgozni, illetve jól fizető állás nélkül nehezebb a megélhetés. Katalin nem igazán érez változást e tekintetben.

Mind az öten számos pozitívumot fel tudtak sorolni, mikor azt kérdeztem tőlük, mit szeretnek az országban. Az életszemlélet, az életmód, az emberek hozzáállása jóval másabb, mint Magyarországon. Könnyebben, pozitívabban veszik az emberek a dolgokat, így akár dolgozni is egyszerűbb. Az idősebbek is fiatalosan gondolkodnak. Anikó szerint sokkal igazságosabb a bánásmód, mint hazánkban. Gábornak a költözés által olyan lehetőségek adtak meg, melyeket nem kaphatott volna meg, ha Budapesten marad. Vivien szerint egy hatalmas pozitívum hazánkkal szemben, hogy a szigetországban nem csak a diplomát nézik. Ott akkor is van lehetőség belépni a munka világába és feljebb kerülni a ranglétrán, ha nincsen meg minden szakirányú végzettsége az embernek. Ezen felül kiemelték még, hogy a természet iránt igényesek az emberek. Botanikus kerteket létesítenek, a kis, rendezett, jó állapotban lévő vidéki falvak is említésre méltóak.

Négyen a legkevésbé kedvelt tényezőként egy olyan faktort neveztek meg, amire nincs ráhatása a kormánynak: a tipikus angol időjárásra. A sok esővel az évek alatt sem sikerült teljesen megbarátkozniuk. Katalin eltérő véleményen volt. Ő kifejezetten szereti az ottani éghajlatot, viszont szerinte az oktatás helyzetén javíthatna a kormányzat.

Zita és Anikó a költözni vágyóknak ajánlanák az országot, viszont nem minden részét; illetve érdemes szerintük alaposan átgondolni a lépést, mert a Brexitet követően megnehezedett a bejutás, bonyolultabb a vízum megszerzése. Gábor nem feltétlenül javasolná az Egyesült Királyságba való bevándorlást. Katalin is hasonlóan vélekedik a Brexit óta. Vivien nem tudott egyértelmű álláspontot foglalni a kérdésben. Mint ahogy a többiek is, ő is kiemelte, hogy ott is keményen meg kell dolgozni mindenért.

Összességében a nehézségek ellenére mindannyian szeretnek az országban élni. Ha még magyarországi lakosok volnának, valószínűleg akkor is elköltöznének hazánkból. Lehet, hogy nem az Egyesült Királyságot választanák mindannyian, viszont valószínűleg nem a Kárpát-medencében keresnének a boldogulást.

11. Összegzés

A gazdaságot, politikát, kereskedelmet, munkaerőpiacot illetően Brexit vegyes eredményeket hozott az Egyesült Királyságnak. A kilépést az ösztönözte, hogy az ország növelni tudja a nemzeti szuverenitást, új kereskedelmi kapcsolatokat építsen ki, csökkentse a bevándorlást. Az elmúlt 4 évet vizsgálva a szakértők mind pozitív, mind negatív hatásokat jegyeztek le. Mélyreható elemzésekkel látható, hogy a brit gazdaság szegmenseit nagy mértékben befolyásolja a Brexit, ami kihat az ország belső és nemzetközi helyzetére. Jelentős változások következtek be a munkaerőpiacon, leginkább a munkaerőhiány, a migrációs politika szigorodása által.

Gyakran vitatott, hogy vajon megérte-e kilépés. Egyértelmű válasz nem létezik a kérdésre. Egyrészt, még nem telt el elegendő idő a hosszú távú következtetések levonásához. Nincsen évtizedes múlt az esemény mögött, így az új rendszer hiányosságai, előnyei még nem láthatóak teljes egészében.

Másrészt, az elmúlt 4 évben alapvetően is számos nehézséggel, illetve azok utóhatásával kellett és kell a mai napig megküzdenie a világnak (pl. COVID-19 járvány, orosz-ukrán háború, energiaárak emelkedése, izraeli konfliktus), ami miatt a változások nem tulajdoníthatóak egyértelműen a Brexitnek. A legtöbb ország megsínylette ezen eseményeket, gazdasági nehézségek alakultak ki. Azonban szakértők elemzéseivel megvizsgálható, amennyiben EU tag marad az Egyesült Királyság, a brit gazdaságot milyen mértékben érintették volna a felmerülő problémák.

Nem elhanyagolható szempont azonban, hogy ma már egyre több brit mondja, másképpen voksolna, ha újra meglehetné. Az interjúk feldolgozása során feltűnt, hogy minden megkérdezett hasonló álláspontot képviselt e kérdésben. Többségük szerint inkább a Brexit árnyoldalai érzékelhetőek a hétköznapiakban, mint a pozitívumok. A kampány során hangoztatott kérdésekben nem feltétlenül látnak javulást. Az elmondottak alapján úgy vélem, hiába volt az EU-s költségvetésben a szigetország nettó befizetői között, valamint éltek meg negatívumként az egységes szabályozásokat, az Európai Unió egy olyan védőhálót, munkaerőbázist biztosított, ami több előnyt hordozott magában, mint hátrányt.

Az brit kutatók cikkei feldolgozása során inkább a kilépés árnyoldalairól olvastam. Említettem ugyan, hogy a nehézségek nem tulajdoníthatóak egyértelműen a Brexitnek, azonban a szakértők olyan hatásokat tártak fel, amelyek nagy valószínűséggel nem következtek volna be, ha az ország EU tagállam marad.

Emellett érdekes volt látni, hogy egy kampány mennyire tudja befolyásolni az időseket,

alacsonyabb iskolázottságúakat egy nyugati országban is, ahol a társadalom alapvetően sok esetben bölcsőbbnek, komplexebb módon gondolkodónak van titulálva.

Összességében a Brexit célkitűzései közül néhányat sikerült megvalósítania a kormánynak. A migrációt bizonyos mértékben a saját törvényeik szerint irányíthatják, azonban az illegális bevándorlás kérdése még mindig nem oldódott meg. A kilépéssel az uniós törvények, szabályok befolyását csökkenthették, ezáltal a nemzeti szuverenitásukat növelhették. Ugyanakkor az Egyesült Királyság továbbra is küzd a gazdasági, társadalmi következmények kezelésével. A munkaerőpiaci átalakulások, a kereskedelmi változások új kihívásokat eredményeznek, amire megoldást kell találni. A nagyhatalmi szereplők között nehézkes a saját szerepük újradefiniálása, hiszen a felmerülő gazdasági problémák megingatták a világban elfoglalt pozíciójukat.

12. Felhasznált irodalom

Alberti, Gabriella; Forde, Chris; Sumption Madeleine; Walsh, Peter William (2022): How is the End of Free Movement Affecting the Low-wage Labour Force in the UK? p. 3-11.

Bóka János, Halmai Péter, Kaszap Márton et al. (2018): A brexit forgatókönyvei és hatásai p. 53-65.; p.69-80.; p.83-87.

Brindle, Ben; Fernández-Reino, Mariña (2024): Migrants in the UK Labour Market: An Overview p.4-10.

Brindle, Ben; Sumption, Madeleine (2024): Work visas and migrant workers in the UK p. 6-10.

Brindle, Ben; Sumption, Madeleine; Walsh, Peter William (2024): Net migration to the UK; p. 5-9.

Buchanan, Isabel; Francis-Devine, Brigid (2023): Skills and labour shortages (<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2023-0001/>) (letöltés ideje: 2024.09.27.)

CIPD (2023): Migrant workers and skill shortages in the UK; p. 2-6.

Cuibus, Mihnea V.; Walsh, Peter William (2024): Student Migration to the UK, p. 5-16.

Cuibus, Mihnea V. (2023): EU Migration to and from the UK, p. 5-17.

Dabasi-Halász Zsuzsanna (2011): Munkaerőpiac, p. 1-10.

Fényes Hajnalka; Mohácsi Márta (2019): Munkaerőpiac és emberi tőke, p. 9-23.

Forster van Aerssen, Katrin; Spital, Tajda (2023): The impact of Brexit on UK trade and labour markets (https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2023/html/ecb.ebart202303_01~3af23c5f5a.en.html) (letöltés: 2024.09.25)

Galasi Péter (1982): Munkaerőpiac és kereseti egyenlőtlenségek Magyarországon

Houston, Donald; Hunsaker, Stephen (2024): What is behind the UK's labour market shortage? (<https://ukandeu.ac.uk/what-is-behind-the-uks-labour-shortage/>) (letöltés ideje: 2024.10.12.)

Losoncz Miklós (2023): A brexit mérlege: hatások, következmények és tanulságok hét év után, p. 14-20.

Springford, John; Portes, Jonathan (2023): Early impacts of the post-Brexit immigration system on the UK labour market, p. 1-5.

Springford, John; Portes, Jonathan (2023): The impact of the post-Brexit migration system on the UK labour market, p. 1-11.

Springford, John; Portes, Jonathan (2023): The impact of Brexit on the UK labour market: an early assessment
(<https://ukandeu.ac.uk/the-impact-of-brexit-on-the-uk-labour-market-an-early-assessment/>)
(letöltés ideje: 2024.10.02.)

Szabó Imre Szilárd et al. (2024): Munkaerőpiaci alapismeretek, p. 3-7.

The Guardian (2023): Non-EU workers outnumber EU ones in various UK sectors in post-Brexit shift
(<https://www.theguardian.com/world/2023/jun/01/non-eu-workers-outnumber-eu-staff-in-various-uk-industry-sectors>) (letöltés ideje: 2024.09.20.)

The Guardian (2023): Shortfall of 333,000 workers in UK, due to Brexit, say thinktanks
(<https://www.theguardian.com/politics/2023/jan/17/shortfall-of-330000-workers-in-uk-due-to-brexit-say-thinktanks>) (letöltés ideje: 2024.09.20.)

Tóth Árpádné Sikora Gizella (2008): Munkaerő-piaci ismeretek, p. 5-8.

Vámosi Tamás (2013): Munkaerő-piaci ismeretek, p. 16-22.

13. Jegyzetek, internetes források

1. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_8/lecke_05_007
2. <https://www.super-prof.hu/blog/mindent-a-brit-birodalomrol/>
3. https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/nato-16647/fobb-nemzetkozi-szervezetek-180D4/brit-nemzetkozosseg-commonwealth-18102/http://www.jgypk.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/gazdasgilag_aktvak.html
4. http://www.jgypk.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/gazdasgilag_aktvak.html
5. http://e-learning.sze.hu/MakroTK/m4/o4_30201.html
6. http://www.jgypk.hu/tamop15e/tananyag_html/kozgalapok/gazdasgilag_aktvak.html
7. <https://www.universitiesuk.ac.uk/what-we-do/policy-and-research/publications/features/uk-higher-education-data-international/international-student-data>
8. <https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=hu>
9. <https://www.parliament.uk/business/publications/research/eu-referendum/background-uk-eu-referendum-2016/>
10. https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu_referendum/results
11. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-relations-with-the-united-kingdom/the-eu-uk-withdrawal-agreement/timeline-eu-uk-withdrawal-agreement/>
12. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/216/egyesult-kiralysag>
13. <https://bonaventura.uk/munkavallalas-vizum-egyesult-kiralysag>
14. <https://www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens.hu>
15. <https://wise.com/hu/blog/anglia-munkavallaloi-vizum>
16. <https://www.economicsobservatory.com/how-is-the-post-brexit-immigration-system-affecting-the-uk-economy>
17. <https://www.timeshighereducation.com/student/advice/what-has-changed-international-students-brexit>
18. <https://www.study.eu/article/guide-uk-post-study-work-visa-for-graduates>